1 Государственная ордена Ленина БИБЛИОТЕКА СССР имени В. И. ЛЕНИНА

Масса а нехкашкара пролетарийн хьалхетаг!

СЕРДАЛО свет

Грозненски воркома а, Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган. Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областен комитета а

Кіиранди 24 АВГУСТ № 68 (2234) 1958 шу

Мах 20 кеп.

Моаршал хилда Нохч-ГІалгІай АССР-а кхалнаьха II конференце делегаташта!

Кхоана хьаел кхалнаьха 2-гІа республикански съезд

Кхалнаьха шоллагІа съезд гуллу Коммунистически партес оттадаь сийлен денхараш кхоачашдарна советски нах шоаш ца кхобеш къахьегаш боахкача хана.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцес кортамукъа а баьха Россерча кхалнаха шерра наькъаш хьадийллар социалистически боахама дерригача доакъошка маІача наха нийса къахьега а общественни вахара юкъе дакъалаца а.

40 шу хьалха паччахьа Россе кхалнаьха йиш яцар деша. Дийша кхалнах 12 процент мара бацар. Паччахьа Россе йистошка баьхача кхалнахах геттара кІезига бар дийшараш. Царизмо новкъарло йора лакхера дешар дешача заведенешка кхалнаха дешарна.

ХІанз вай мехка кхалнаха ца дешаш, болх ца беш цхьаккха а отрасль яц.

Коммунистически партеси Советски правительствоси чІоагІа мах бу промышленность, юрта боахам, ІилмаІ, культура дегІайоалаеш кхалнаха карагІдаьннарий. Цхьа миллионал совгІа кхалсага Советски Союза орденаши медалаши еннай, ши эзари пхи бІаьи кхалсагах Социалистически къахьегама Турпалхой цІи тиллай, 72 кхалсагах Советски Союза Турпалхой цІи тиллай.

Советски кхалнаха хьинаре дакъалоац паччахьалкхенна доал деш, цар къамаьл хоз СССР Лакхехьарча Совета, союзни а автономни а республикай Лакхехьарча Советий сессешка.

СССР а РСФСР а Лакхехьарча Советашка аргІан хоржамаш хулаш вай республикера хержача депутатех 21 процент кхалнах бар, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете хержарех 27 процента моттигерча Советашка хержарех 38,5 процента бар.

Советски правительствоІалаьмате чІоагІа йоахко ю кхалсаганьна. Алхха 1957 шера вай республике дукха бераш долча а цхьаь болча а ноаношта деннад 25 миллион сомал совгІа ахча. «Материнская Слава» яха орденаш еннай Нохч-ГІалгІай республикерча 2458 кхалсага «Материнство» яха медалаш еннай 9542 сага, итт а совгІа а бераш дьа а хьалкхедаь а болча 44 кхалсагах «Мать героиня» яха цІераш техкай.

Кхалнаха докхха дакъа а лоацаш республике промышленносто валови продукци арахецара план кхоачашъяьй 103, 7 процент.

Ховш долча тайпара толамаш даьхад юрта боахаме а. 1957 шерарчул 24 эзар гектар дукхагІа да оахаш дола лаьтташ, 7 эзар гектар дукхагІа дІайийнай хьажкІаш. Дукхха а дукхагІа хиннад хьайбаш. Ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга ялта дохкара а дІадалара а план.

Денгара ди ме доал дукхагІа хул производстве дикагІа болх беча кхалнаьха мугІараш. Республике дика бовзаш а сийдеш а ба Октябрьски районера мехкдаьтта доакхха мастер нов. Яровая, совнархоза производственно-технически отдела инженер нов. Мальсагова, крекинг-завода 15—16 установкан йоккхагІа йола инженер нов. Ахматова.

ГІишлошъерий ди дездеш Ленина орден елар О. П. Клименована—совнархоза № 1 йолча кирпишкий завода съемщица, Е. Н. Уткина — «Чечингстрой» треста 1-ча управленен каменщицана. «Знак почета» яха орден елар Быковская Варвара Ивановнана. «Знак почета» яха орден елар Аушев Махьмада Фатиманна, Бережнако Анастасия Семеновнана.

Юрта боахаме белгалбаьнна дика болх барца цІи хезаь ба доярнаш Кугаевских, Колесникова, Надтеречни районера Юсупова, Ингушски совхозера Н. Галаева.

Иштта хьинаре къахьегаш ба медицински болхлой, Бакланова Ольга Федоровна — РСФСР заслуженни лор, н. Кишишьян—Урус-Мартановски района керттера лор, н. Межидова Машура — республикан санитарни станцен лор; хьехархой нн. Колос, Базгиева, Рузцева, Сайханова.

Советски кхалсаг хІанз дерригача дуненна хьалхашка дІаэттай сакхеташ, хьинаре керда вахар хьадер — коммунизм хьалъер хинна.

Партес советски наха хьалхашка оттадаьд гарггарча хана сага сих дулх, шура, даьтта дакхарна США-на тІехьакхера а химически промышленность дегІайоалаяра а денхараш. Колхозийн совхозийн кхашка ялат дукхагІа дебейита деза, хьайбай продуктивность мамогга айе еза, къовсам лоаттабе беза мехка бахача наха шортта юрта боахама продукташ промышленни товараши хургдолаш.

Шерагіа иоаржае еза предприятешка, колхозашка, совхозашка болх беча дикагІа болча кхалнаьха производственни опыт.

ХІанз а дукха кхоачамбоацараш да кхалнахаца беча болха юкъе. Кулгалдеча партийни, советски, боахама болхашка кІезига оа уж. Къаьстта юрташка хІанз а моттигаш я діаяхача къаьнача заманцара во гІулакхаш дизза діадаханза, кхалнаьха е еза йоахко ца еш. Цхьаболча дезалашта юкъе ІадатеІ шариІатеи законаш леладу, маьре цаха ха йоаца кхалнах маьре ухийт.

ХІанз а моттигаш я йІигаш деша ца ухийташ, деша ягІараш дешара хьайоахаш.

Цхьакхха а йІиг хила йиш яц деша ца ягІаш.

Кхоачамболлаш лелабац ІилманІ-кхетама, дынах дисаь гІулакхаш дІадахара болх. Цхьабола кхалнах кІезига юкъе эзаб республикан боахам айвара.

ІалаьмателІ боккха оехкотокхам тІаоож кхалнаха бераш хьалкхедеш. Дезалашта юкъе а школе а йоахко еш хьалкхеде деза вай оераш, царна чуйоссае еза къахьегама комунистически уйла, вай сийлахь-йоккхача Даьхенцара оезам а мутІахьа хилар а хьалкхеде деза.

Къиза къовсам лоаттабе беза кхалнаьха бокъо телхаерашца, ІалашдеІ деза кхалсаг кино, клубе, театре, кхыйолча общественни моттигашка хьакхашта яха йиш хургйола хьал.

КІаьд ца луш чІоагІде деза халкъашта юкъера вошал, доттагІал. Кхы а лакхагІа айе еза пролетарски интернационализман ленински байракх.

Доккхийн бехкотокхамеи денхараш латт Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхошта хьалхашка, уж денхараш кхоачашдеш шоаш ца кхобеш, хьинаре дакъалаца деза вай республикерча кхалнаха.

Якутски алмазаш

Тайге хьалъе лаьрхІача Алмазоград яхача города проектировщикийн строителийн группа. Юккъе ва «Якуталмаз» треста управляющи вола Виктор Илларионович Тихонов.

Фото М. РЕДЬКИНА.
Фотохроника ТАСС

Малхбоалерча Сибарегіа хІама хьаду низаш дегІадоаладарах йола конференци

ИРКТТСК. (ТАСС). Укхаза хьайийллача Малхбоалерча СибарегІен хІама хьаду низаш дегІадоаладарах йолча конференцен сарахьа хиннача пленарни заседане къамаьл дир СССР-а геологени недраш лорадареи министра П. Я. Антроповс. ССКП-а Красноярски крайкома хьалхарча секретара А. А. Кокорева, ССКП-а Иркутски обкома хьалхарча секретара С. Н. Щетинина, ССКП-а Читински обкома хьалхарча секретара А. И. Козлова, ССКП-а Бурятски обкома хьалхарча секретара А. У. Хахалова хІара шо-шоай йолча экономически района ІаламанІ экономическийн торонех а халкъа боахам дегІабоалабара перспективех а яьча докладашка ладийІар заседане.

Ткъестлагіа августе пленарни заседани хьайийллар Малхбоалерча СибарегІен ІаьржаІ металлурги дегІайоалаяра перспективах СССР-а ІилмаІ Академен вице-президента И. П. Бардина доклад а еш. Докладчика аьлар, мехка малбоалехьа кхоалагІа йола металлургически база хьаярах дола партен XX-ча съезда соцамаш кхоачашде деза ха хьаэттай, уж кхоачашде мел эшар укхаза долаш да, аьнна.

ІаьржаІ металлурги дегІайолаяро цунца дувзаденна мел дола гІулакхаш кхоачашделга дІадехарда, аьлар ІилмахочоІ. Царех цаІ да доагама гІулакх а. Малхбоалерча СибарегІа кхоачам балла кІора ба, цхьабакъда кІора боалла моттигаш рудашта гаьана я. СибарегІен кІорах кокс яра технологи кІезга кийчъяь я. Докладчико белгалдаьккхар, бедар тІакхахьар сихде а тІакхухьаш цунга дІабода мах лохбе а машиннаькъа транспорт дегІайоалаянзеи цун болх тоабанзеи барг ца хилар, хи тІара керда наькъаш довзанза дарг ца хилар.

Цу экономически районашка металлургически предприятеш дІа-юха нийсъяр хаьдда дувцаш, эттара хьалха Иркутски областе Тайшетски металлургически завод хьадъяр бакъахьагІа хургда аьлар И. П. Бардина. Цу заводо болх бергба машин-наькъа гаьна доацаш доаллача, эттара дукхагІа таьхка долча Ангара-Илимски районерча рудаца.

Иштта эттара хьалха хьалъеезарех я кхоачам балла бедал хургйола металлургически завод Красноярски крае а.

Шоай экономически административни районий ІаламанІ экономическийн торонех а цар халкъа боахам дегІабоалабара перспективех а докладаш еш, къамаьлаш дир ССКП-а Якутски обкома секретара В. В. Митюшкина, ССКП-а Тувински обкома секретара С. К. Токас.

Малхбоален энергетика дегІайоалаяра перспективехи СССР-а цаІ йола энергетически система хьаяра цун болча лоархІамахи йола СССР-а ІилмаІ Академен член-корерспондента В. И. Вейца доклад йийшар технически ІилмаІ доктора И. Г. Росиевске.

Доатама боахам дегІабоалабара кертерча дешашта хетаяь яр экономически ІилмаІ доктора А. Е. Пробста доклад.

Октябра сийна дика толамаш доах

☆ ☆

Кхаь а квартале ЦІе байракх лелаю

Мехкдаьтта вай мехка боккха лоархІам болаш да. Цун теркам а оаь, 1958 шу доладелча денз лакхара социалистически декхараш тІа а ийца шера йоаржаяь социалистически яхь юкъе йолаш хІара беттаоетта, планал совгІа мехкдаьтта луш къахьегаш хьабоагІа «Октябрьнефтан» 2-ча промыслера болхлойн специалисташ. Цу промыслерча болхлошеи, специалисташеи хІанзехьа а кхоачашъяьи 9 бетта йоагІа йлан. Планал совгІа паччахьалкхенна деннад 5350 тонн мехкдаьтта, продукцех дІабода мах лохбаьб 8,1 процент. Болх дикагІа йолча методашца лелабарах а рационализаторски предложенеш балха юкъе йоалаярах а 8 бетта кходаьд ах миллион совгІа ахча. Промыслерча болхлошеи, специалисташеи шоай болх лелаое беззача тайпара лелабарах, берригача болхлошта юкъе шера йоаржаяь социалистически яхь лелаярах, кхаь а квартале Совнархозеи, облсовпрофеи карара-кара телаш йола ЦІе байракх лелаю, 15 эзар сом совгІата лаьрхІа ахча а деннад цу коллективана.

Промысле а «Октябрьнефтан» управлене а хІара бетта-бетта балха ооарамаш тІехкхоачашдарах цІи хеза ба лаьттан кІалха ремонт еш бола операторашца н.н. Трубко Николай, Абуталипов Фаат, Козлов Михаил. Цар 7 бетта йоагІа нормаш 130—136 процент кхоачашъяьй.

Къаьстта промысле дика къахьегаш я № 1—2—3 йола мехкдаьтта доакъхаш йола бригадаш. Цу бригадашкарча балхлоша н.н. Бераславский Бориса, Хандиев Хьасана, Юсупов Хаваде, Александрова Еленас, Димидов Александро хІара бетта декхараш кхоачашду 120—130 процент. Болх дика лелабарах ши бутт ба нов. Чинкин Яков бригадир волча № 3 йолча бригадерча болхлоша Октябрьски района партен райкома а райисполкома а карара-кара телаш йола ЦІе байракх лелаю.

Белгалдаккха мегаргдолаш да промыслерча болхлошеи, специалисташеи рационализаторски предложенеш балха юкъе йоалаяра гІулакха чІоагІа теркам белга. Из хьахьокх 7 бетта цар шоай балха юкъе йоалаяьча 20 предложене, 61 эзар сом совгІа ахча кходаро.

Иштта дика тоабаь лелабу промыслерча болхлошта юкъе агитационни-массови болх. ХІара бетта арадувлаш да «Нефтяник», «Комсомолец» яха ши Пенгазет, бригадашкарча болхлошта юкъе июль бетта яьй тайп-тайпара йола 60 совгІа беседа, йийшай 8 лекци, ший ханнахьа араювлийт дикагІа бола болхлой бувцаш йола къахьегама листовкаш.

ХІанз промыслера беррига болхлойн специалисташ Октябрь 41-шу дизара сийна шоашта лакхара социалистически декхараш тІа а ийца дика толамаш доахаш къахьегаш ба.

В. БОГАТЫРЕВ.

Бетта йола план тІехкхоачашъяьй

Социалистически яхье итог лаьрхІача гучадаьлар Грознерча нефтеперерабатывающи завода № 4 йолча цеха технологаша (начальник нов. Куравин), июль бетта хьалхара моттигаш карара-кара тела ЦІе байракхи яккхар.

Хьалха латт къонача специалиста нов. Мельниковс кулгалду 3-гІа установка. Бетта йолча планал совгІа цу установко массехк эзар тонна сийрда нефтепродукташ арахийцай. Укхаза хьалха латт К. Сельниковайи В. Шировайи сменаш. Боккхача безамца болх бу пишкий оператора помощник йолча Корчагина Верас. Цо масса хана еззаш йола ІІовхал лоатташ пишкаш чу.

1-чеи 2-чеи установкай коллективаша а арахийцай июль бетта эзараш тоннаш сийрда нефтепродукташ.

№ 1 йолча установкан коллективо (начальник нов. Абасалиев Мамед), укх бетта эзараш тонн планал совгІа нефтепродукташ яла, аьнна дехкар тІаийцад. Лакхара балха хьокхамаш доах операторашца н.н. П. Силкина, Е. Квитко, В. Александрова кулгалдеш йолча сменаша.

ХІанз Сийлахь-боккхача Октябра 41 шу дузача ден сийна шерра социалистически яхь йоаржаяь докхий балха толамаш доахаш я коллектив.

С. ХАМАТХАНОВ.

Дош гІулакхаца да

ТІагІертта къахьегаш ба Грозненски электромеханически завода литейщикаш. ЧІоагІа лоархІаш я шишельница Султанова Зинаида, слесарь Григорий Георгиевич Маркаров, вагранщик Николай Беседин, формовщик Валентин Панчихин, пролета мастер Амазас Гаврилович Андроникян, кхьбараш.

Нов. Андроникяна укх шера еннача 7 рационализаторски предложенех кхоъ производствон юкъе йоалаяьй, 50 эзар сом пайда а луш. Экспериментальни цеха начальникаца А. И. Лященкоца цхьана кольни хьисаде аьшк лоаладарца еш лелаш йола коробкаш арахецаш йола пневматически станок яьй цо. ХьалхагІа хІара коробка мах 2 сом бар, хІаьта хІанз дерригa а 20 кепиг мара бац. Литейни пролета дукха эзараш арахец уж тайпа коробкаш. Коробкашта опрессовка еча хула брак кхозза кІезгагІа я.

ВорхІ бетта йоагІа план 106,1 процент кхоачаш а яь, пролета коллективо лоархІам боллаш лохбаьб аьшк лоаладарга дІабода мах.

Баха боагІача тайпара Сийлахьа-боккхача Октябра 41 шу дизара накъа баха йолаяьча яхьа юкъе а баха, дерригача халкъа деза ди— 7 ноябрь тІакхоаччаш кертера продукци арахецара шера йогІа план кхоачашъе дош деннад литейщикаша.

Из дош цар кхоачашдергхиларах тешал ду августа шин декадах баьча балха хьокхамаша. Аьшка лоаладара график хІара денна 7—10 процент тІех ювл, брак геттара кІезгъяьй.

„Красный молот" завода болхлой яхьа юкъе болх

Къахьегама овсарле хадданза лакх а еш, «Красни молот» завода машиностроителаша мехкдаьттан оборудовани арахецилга лакхду. ЛоархІам боллаш тІехкхоачашъяьй цар ворхІ бетта йоагІа программа. ДІадахача шерарча укх ханаца нийсдича валовой продукци арахецилга 11 процент лакхденнад, хІаьта товарни — 17 процент.

Грозненски нефтепереработчикийн тІахьехам хьал а лаьца, Октябра 41 шу дизара баха боагІача тайпара накъа баха йолаяьча яхьа дог айденна юкъе яхай завода коллективе. Шоай торонаш лаьрхІа а лаьрхІа, дерригача халкъа дезача ден сийна машиностроителаша тІаийцад керда социалистически декхараш:

планал тІех 4,5 миллион сом мах бола продукци яла;

август— октябрь беташка заданел тІех 100 тонна нефтеашпарзтура, 80 тонна фасонни лоаладаь аьшк, 4 насосни агрегат, фонтанни аппаратуран 2 комплект арахеца;

Халача балхашта механизации автоматизации яра чотах, прогрессивни технологи юкъейоалаярца къахьегама овсарле 1,5 процент лакхъе;

продукцега дІабода мах планах лаьрхІачул 0,7 процент лохбе;

300 эзар киловатт-сахьатал кІезгагІа йоацаш электроэнерги кхое;

7 ноябре тІакхоачаш Сталина улицагІарча нах чубахача цІеношта, хІаьта иштта берий бешаи яслештеи ремонт яь якхха, шу йисте даллаца планал тІех 560 квадратни метр нах чубаха цІеношъ хьалдаь а даьха, эксплуатаце дІадала;

рационализаторски предложенеш юкъейоалаяра чотах 1400 эзар сом кходе.

Завода массайолча цехашка уж социалистически декхараш толам боллаш кхоачашдара тІехьа лоаттабу къовсам дІаболабаьб. Яха йоагІача тайпара Октябра дезача денна накъа яха гІерт тха коллектив.

Н. КОЛЕСНИКОВ — «Красни молот» завода директор, Л. Перепечаев — парткома секретарь, С. БАБУШКИН — профсоюза завкома председатель, В. ВЛАСЕНКО — ВЛКСМ-а комитета секретарь.

Доакъар кийчдара месячник

101 ПРОЦЕНТ КХОАЧАШЪЯЬЙ СИЛОС КИЙЧЪЯРА ПЛАН

Надтеречни района совхозаша ханал хьалха, 19 августа, 101 процент кхоачашъяьй силос кийчъяра план. Лаьттагіа елла яьнай 23100 тонн силос. Цунах хІара Іатта 16 тонн кхоач. Силос дІахо а кийчъеш я.

Партен райкома секретарь КОНОВАЛОВ
Райисполкома председатель МУРДИЕВ.

1958-ЧА ШЕРА 20-ЧА АВГУСТЕ КХАЧЧАЛЦА РЕСПУБЛИКЕРЧА КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ГІОЖА ДОАКЪАР А СИЛОС А КИЙЧЪЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА

Сводка

(заданех масса процент кхоачашъяьй)

Районий цІераш	Силос дІаеллай	Гіожа доакъар кийчлаьд	Районий цІераш	Силос дІаеллай	Гіожа доакъар кийчлаьд
Ножай-Юртовски	209	55	Первомайски	53	33
Курчалоевски	104	87	Сунженски	53	41
Надтеречни	102	37	Город МагІалбик	40	36
Гудермесски	91	53	Ачхой-Мартановски	36	42
Наурски	85	48	Советски	35	5
город Грозни	68	32	Шалински	30	37
Грозненски	65	35	Урус-Мартановски	22	26
Саясановски	63	31	Наьсарен	15	4
Каргалински	56	43	Веденски	12	8
Шелковски	54	81			

* * *

Месячника шоллагІа итт ди белгалдоалаш да силос кийчъяр геттара лохдаларца. Нагахьа санна август болабеннача итт дийнахьа 115 эзар тонн силос кийчъяьяле цул тІехьарча итт дийнахьа 37 эзар тонн кІезигагІа кийчъяьй. Силос чуйоллара задани республике аханел кІеззига дукхагІа мара кхоачашъя яц.

Хьалхарча итт дийнахьа санна моша доакъар чудоллар мела лел Назрановскийн, Веденскийн, Урус-Мартановскийн, Шалинскийн районий колхозашкеи совхозашкеи. Из болх мелбаьб Гудермесскийн, Каргалинскийн, Малгобекскийн иштта кхыча районийн партийни а боахама а организацеша.

Итт дийнахьа еррига а 76 тонн силос мара чуеллаяц Ножа-Юртовски района колхозаша, 137 тонн — Первомайски района колхозаша.

КІезиг-дукха а холуш тоадаьдац республикан колхозашеи совхозашеи гІожа доакъар кийчделга а — план халла 40 процент хиллал мара кхоачашъяьяц. ЧІоагІа кхераме да гІожа доакъар кийчдара тІехьаюсараш силос чуйоллара гІулакх дохадеш йола колхозаши совхозаши хилар. Веденскийн, Назрановскийн, Советскийн районий колхозашкеи совхозашкеи эшаш долча гІожача доакъарех 10 процентал кІезигагІа да. Цу районашка чах аргІаш делга во лел.

СССР-а ССКП ОБКОМЕ

Октябран хьалхара социалистически яхь йоаржаярах

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу далара сийна социалистически яхь йоаржаяра боккха лоархІам а баьь ССКП обкома бюрос къоабаздир Нохч-ГІалгІай АССР промышленностани, машиннаькъеи, гІишлошъечеи организацей болхлошкеи юрта боахама къахьегамхошкеи дерригача халкъа цІей—7 ноябрь тІакхачарга доагІача тайпара накъа дахарна яхь йоаржае аьнна тІахьийхача, совнархоза мехкадаьтта чакхдоахача промышленностан управленен Грозненерча нефтемаслозавода коллективо дІадоладьар.

Обкома бюрос ССКП горкомаши, райкомаши первични партийни организацеши, республикан совпрофеи профсоюзий обкомаши, ВЛКСМ областани районни комитеташ декхарийла йир 1958 шерара паччахьалкхен план толамца кхоачашъярна а технико-экономически хьокхамаш дикагІа хилийтарна а уж оарцагІа а йоахаш предприятей коллективаштеи юрта боахама къахьегамхоштеи юкъера политически а кхетама а болх чІоагІъбе а Грозненски нефтемаслозавода технологаш дІадоладаьр хьаллаца а.

Промышленни предприятейн гІишлошъеча организацейн, транспортеи, совхозийн, колхозийн кулгалхошта тІадиллад яхь лелаерашта цар болх дикеи нийсеи лелабе мел эшар Іалашде, хІара сменас, цехас, бригадас, звенос баьча балха лоархІам а итогаш а елга вІашагІдолла.

Іаьржа металлурги дегІайолаяро цунца дувзаденна мел дола гІулакхаш кхоачашделга дІадехарда, аьлар ІилмахочоІ. Царех цаІ да доагама гІулакх а. Малхбоалерча СибарегІа кхоачам балла кІора ба, цхьабакъда кІора боалла моттигаш рудашта гаьана я. СибарегІен кІорах кокс яра технологи кІезга кийчъяь я. Докладчико белгалдаьккхар, бедар тІакхахьар сихде а тІакхухьаш цунга дІабода мах лохбе а машиннаькъа транспорт дегІайоалаянзеи цун болх тоабанзеи барг ца хилар, хи тІара керда наькъаш довзанза дарг ца хилар.

Цу экономически районашка металлургически предприятеш дІа-юха нийсъяр хаьдда дувцаш, эттара хьалха Иркутски областе Тайшетски металлургически завод хьадъяр бакъахьагІа хургда аьлар И. П. Бардина. Цу заводо болх бергба машин-наькъа гаьна доацаш доаллача, эттара дукхагІа таьхка долча Ангара-Илимски районерча рудаца.

Иштта эттара хьалха хьалъеезарех я кхоачам балла бедал хургйола металлургически завод Красноярски крае а.

Шоай экономически административни районий ІаламанІ экономическийн торонех а цар халкъа боахам дегІабоалабара перспективех а докладаш еш, къамаьлаш дир ССКП-а Якутски обкома секретара В. В. Митюшкина, ССКП-а Тувински обкома секретара С. К. Токас.

Малхбоален энергетика дегІайоалаяра перспективехи СССР-а цаІ йола энергетически система хьаяра цун болча лоархІамахи йола СССР-а ІилмаІ Академен член-корерспондента В. И. Вейца доклад йийшар технически ІилмаІ доктора И. Г. Росиевске.

Доатама боахам дегІабоалабара кертерча дешашта хетаяь яр экономически ІилмаІ доктора А. Е. Пробста доклад.

Коммунизма ІилманІ лард еллача Карл Маркса дегІача памятника проектанна гучахьа хиннача Ерригсоюзни конкурса итогаш яьй. Памятник Москва центре(Свердловске майдан тІа) дегІаргдолаш да. Скульптор Л. Е. Кербель, архитектораш Р. А. Бегунц, Н. А. Ковальчук, В. Г. Макаревич, В. М. Моргулис автораш а болаш йолча проектанна хьожаяьй хьалхара преми.

Сурта тІа: Карл Маркса дегІача памятника хьалхара преми яьккха проект.

А. Сорокина сурт.
ТАСС фотохроника.

Алтайски крае ах миллион гектар ка бола ялат хьекхад

БАРНАУЛ, 21 август. (ТАСС). Алтайски крае тІа-тІа керда районаш ялаташ чуэца йолалуш латт. Ялат хьокхилга духхьала раздельни хьисаде мара деш дац. 20-ча августе ах миллион гектар совгІа ка бола ялат хьакхаь даьннад.

„Красный молот" завода болхлой яхьа юкъе болх

Къахьегама овсарле хадданза лакх а еш, «Красни молот» завода машиностроителаша мехкдаьттан оборудовани арахецилга лакхду. ЛоархІам боллаш тІехкхоачашъяьй цар ворхІ бетта йоагІа программа. ДІадахача шерарча укх ханаца нийсдича валовой продукци арахецилга 11 процент лакхденнад, хІаьта товарни — 17 процент.

Грозненски нефтепереработчикийн тІахьехам хьал а лаьца, Октябра 41 шу дизара баха боагІача тайпара накъа баха йолаяьча яхьа дог айденна юкъе яхай завода коллективе. Шоай торонаш лаьрхІа а лаьрхІа, дерригача халкъа дезача ден сийна машиностроителаша тІаийцад керда социалистически декхараш:

планал тІех 4,5 миллион сом мах бола продукци яла;

август— октябрь беташка заданел тІех 100 тонна нефтеашпарзтура, 80 тонна фасонни лоаладаь аьшк, 4 насосни агрегат, фонтанни аппаратуран 2 комплект арахеца;

Халача балхашта механизации автоматизации яра чотах, прогрессивни технологи юкъейоалаярца къахьегама овсарле 1,5 процент лакхъе;

продукцега дІабода мах планах лаьрхІачул 0,7 процент лохбе;

300 эзар киловатт-сахьатал кІезгагІа йоацаш электроэнерги кхое;

7 ноябре тІакхоачаш Сталина улицагІарча нах чубахача цІеношта, хІаьта иштта берий бешаи яслештеи ремонт яь якхха, шу йисте даллаца планал тІех 560 квадратни метр нах чубаха цІеношъ хьалдаь а даьха, эксплуатаце дІадала;

рационализаторски предложенеш юкъейоалаяра чотах 1400 эзар сом кходе.

Завода массайолча цехашка уж социалистически декхараш толам боллаш кхоачашдара тІехьа лоаттабу къовсам дІаболабаьб. Яха йоагІача тайпара Октябра дезача денна накъа яха гІерт тха коллектив.

Н. КОЛЕСНИКОВ — «Красни молот» завода директор, Л. Перепечаев — парткома секретарь, С. БАБУШКИН — профсоюза завкома председатель, В. ВЛАСЕНКО — ВЛКСМ-а комитета секретарь.

Нохч-ГIалгIай АССР совхозийн колхозийн доахан леладарна хьалхалаттаршта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Общественни хьайбай боахам деГIабоалабарна а хьайбаех хьайоаха продукташ яхар лакхдарна а дика хьоккамаш дахарах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

1. **Акбулатова** Асмата — Советски района «Октябран 40 шу» яхача колхоза доярка.
2. **Алиева** Табората — Веденски района Карла-Маркса цIерахча колхозерча доярка.
3. **Алханова** Хьавайна — Грозненски района Ермоловски совхоза коатIара оалхазараш леладечоа.
4. **Андреева** Михаил Леонтьевича — Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза воккхагIа волча чабана.
5. **Баширова** Миткана — Шалински района «Джалка» совхоза хьакхарч лелаечоа.
6. **Бельтоев** Iумара — МагIалбикерча «Ингушски» совхоза воккхагIа волча хьакхарч лелаечоа.
7. **Бислиева** Кусуйна — Шалински района «Джалка» совхоза доярка.
8. **Галаева** Зинайна — МагIалбикерча «Ингушски» совхоза доярка.
9. **Герасименко** Михаил Дмитриевича — Грозненски района Грозненски совхоза воккхагIа волча чабана.
10. **Гречко** Александра Андреевнана — Грозненски района Горячеисточненски совхоза доярка
11. **Гуляева** Татьяна Васильевнана — Шелковски района Сталина цIерахча колхоза доярка.
12. **Дулдаева** Аймана — Надтеречни района Гвардейски совхоза доярка.
13. **Дутова** Просковья Изиновнана — Сунженски района «Победа» яхача колхоза йоккхагIа йолча оалхазараш леладечоа.
14. **Зверева** Анфиса Ивановнана — Грозненски района 1-ча Мая цIерахча колхоза доярка.
15. **Колпаков** Григорий Ивановича — МагIалбикерча «Кавказ» яхача колхоза воккхагIа волча чабана.
16. **Константинова** Анна Андреевнана — Сунженски района «Победа» яхача колхоза хьакхарч лелаечоа.
17. **Копачева** Анна Ивановнана — Сунженски района XX-ча партсъезда» яхача колхоза хьакхарч лелаечоа.
18. **Кугаевских** Татьяна Ильиничнана — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка.
19. **Куценко** Ольга Степановнана — Наурски района «Октябран 40 шу» яхача колхоза доярка.
20. **Лазарев** Андрей Яковлевича — Наурски района Ленина цIерахча колхоза воккхагIа волча чабана.
21. **Манапов** Меглибине — Шелковски района Шелковски жа леладеча совхоза воккхагIа волча чабана.
22. **Мутаиров** Баймурзина — Грозненски района 1-ча Мая цIерахча колхоза воккхагIа волча чабана.
23. **Нагуманова** Галинана — Каргалински района «Красни пахарь» яхача колхоза доярка.
24. **Николаева** Мария Степановнана — Каргалински района Фрунзе цIерахча колхоза коатIарча оалхазарий ферман заведующена.
25. **Николенко** Надежда Ивановнана — Сунженски района Ленина цIерахча колхоза хьакхарч лелаечоа.
26. **Редькина** Евгения Ивановнана — Сунженски района Кирова цIерахча колхоза хьакхарч лелаечоа.
27. **Салтаева** Зинайна — Надтеречни района, Надтеречни совхоза доярка.
28. **Скибо** Евдокия Павловнана — Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза доярка.
29. **Солнышкин** Степан Григорьевича — Наурски района Ленина цIерахча колхоза воккхагIа волча чабана.
30. **Тазбаева Конуна** — Курчалоевски района Ленина цIерахча колхоза доярка.
31. **Умарова** Хажана — Шалински района «Джалка» яхача совхоза хьакхарч лелаечоа.
32. **Хрипко** Степан Ивановича — МогIалбикерча «Кавказ» яхача колхоза воккхагIа волча чабана.
33. **Эльмамбетов** Мусийна — Шелковски района Шелковски жа леладеча совхоза воккхагIа волча чабана.
34. **Эсмухамбетов** Нурдина — Шелковски района Шелковски жа леладеча совхоза воккхагIа волча чабана.
35. **Янюнас** Эльфана — Грозненски района Ермоловски совхоза коатIара оалхазараш леладечоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель

И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь

М. КОМАРОВ.

Кхалнаьха республикански II-гIа съезд хиларга

Волкова Анний ворхI совгIат

Анна Сергеевна Волкова Нохч-ГIалгIайчен столице Іо а яь дукхача хана денз укхаза яхаш я. ВорхI класс маянькха а фельдшерски училище деша яхар из. Фельдшера специальность а Іомаяь Веденски райбольнице болх беш яр из. Цхьабакъда лора говзал Іомаелга цIаккха а дегчура далардар. Махачкалински мединституте деша йода из. Из дар сийлахь-боккха даьхен тIом болабалалехьа. ХIаьта тIом болабелча тIехьарча курсе яр из. 1942 шера институт йисте а яькка лора диплом хьайнцар цо. Практикаx Ростовски областан Буденовски больнице йохийт Волкова. Цига дукха хиланзар Анна Сергеевна. Советски Эскаре йигар Советский лор Волкова. Кълибаседа-Кавказа фронте тIом беш хиннача Тамански стрелкови дивизеший дерригa хьинар дIалу цо хирурга балха.

Фронте хинначоа, чов яь хинначчоа дика дагайоагIаргъя уж тайпа медсанбаташ. Уж цхьайолча хана отара кIал, кIотаргашта кIал хулар. ДикагIча хьал тIа хилча а палаткашка хулар, мамогга беш латтача тIема юкъе де дезаш хулар доахарахошта деш дола лорал.

МоллагIча хьал тIа хилча а болх бе безаш хулар тхо. — йоах Анна Сергеевнас. ДатадоагIа сона цхьа хIама. Палате операционни истола тIа чов хиннa салте уллар. Операци е кийчденнадар тхо. Цаьхха тIа а яьхка фашистски самолеташа «зажигалкаш» чукъайсар, царех, цаI палатка тIаежар. Палатках цIи яьлар, бомба гарг кхийтта сона чов хилар. Тха медицински болхлой кхерабаланзар, яьнна цIи йоа а яь сона меттел кхыча лоро йир операци.

Анна Сергеевнас хьахьувкх ха дIаяхарах IажагIа денна документаш, фотокарточкаш. Укхаза да лоро Волковас чов хиннача йийига дарба мишта дир дувцаш эскара газет. Документашта юкъе да Вислан малхбузерча берда тIа баьча тIем тIа, Бранденбургски провинце советаш эскара шчудоалаш дакъалацарах. Одера тIара Франкфурт хьалоацаш, Берлина Къулбехьа малхбоале фашистски эскара группаш хIалакъеш дакъалацарах аьнна баркалаш тIадола каьхагаш.

Волковой тIема ницкъ белгалбаькха ба дукхача правительственни совгIаташца «Щеча седкъан» ши орден, «За боевые заслуги» «За оборону Кавказа», «За взятие Берлина», «За победу над Германией» яха медалаш.

1946 шера Анна Сергеевна эскарера цIаера Грозне. Шийн лора професси ца а юташ машин-наькъа медицински болхлой коллективаца болх беш я из.

Анна Сергеевна Грознен вагони участкан медицински пунктан заведующи я. Болхлоца, инженераша. гIулакхерча наха чIоагIа сийду цун. Волковас медицински сестрашца, Устивицкая Нинаца Пчелинская Людмилаца, Прохорова Галинаца боккха болх бу лазараш ца хилийтарна, прививкаш ю, лекционни болх бу.

Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа дакъалацарах правительственни ялх совгIат деннад Анна Сергеевнана. Тюм дIабаьнначчул тIехьагIа цо баьча балхах ворхIлагIа совгIат «За трудовое отличие» яха медаль еннай цунна.

С. ВОРОНИН.

Укх деношка юрта совет

Общественни производствен дерригача доакъошка, моллагIа а боахама гIулакх деш Старо-Юртовски совхоза кулгалхошта новкъостал ду Толстов-Юртовски юртсовето.

Юрта совете председателa нов. Бисултановс, депутаташа, исполкома членаша шоай болх лелабу нахаца бувзам болаш, шеррача активо хьаллоацаш.

ТIехьарча хана укхаза дуккагIа ю исполкома выездни заседанеш. Планах лаьрхIа дар хьайбай боахам дегIабара хьакъехьа юртбоахаман комиссенга ладувгIа — исполкома членаш МТФ дIа а гIойя цига хьайбаш леладерий новкъосталца кхоачамбоацараш гучадоах, уж дIадахара наькъаш лох.

Укх деношка юртсовете хоам бир трактoрий бригадан 1-ча отделене цхьаболча механизаторашa болх брак йолаш бу аьнна. Юртсовета председатель нов. Бисултанов юртбоахаман комиссен председателаца нов. Бугаев Ширванецеи кхыча депутаташцеи цига дIавахар, болх мишта бу хайра. Гучадаьлар тракториста Сокоев Касима агротехникас яхача тайпара доацаш лаьтта бахаш хиннилга.

Механизаторий совещани гулйир. Массане а цхьабарт болаш соцам бир, во аьха моттигаш Сокоева чотах юхаяха. Из совещани хинначул тIехьагIа массане а цхьабарт болаш, дика бора болх.

Юртсовето хьаькъалца пайда эц нахацара бувзам лелабара кхыча формаех а. Масала, совхозе доакъар кийчдара болх тIехьабисача нов. Бисултановс юртсовете бийхар вахара а балха а опыт йола боккхий нах. Председателага ла а дийгIа, уж чIоагIа раьза хилар аьла колаш дарна воскресник вIашагIдолла новкъостал де. Коашка а ухаш боккхийча наха дIакхайкадир воскресникe дахка дезилга. Воскресник дича МТФ-на юхье дуккха а аргIаш дIаоттадир.

ЛоархIамера йола юртбоахама кампанеш чакхъйоахаш мамогга совхоза кулгалхошта новкъостал деш юртсовете цIаккха а дицдалийтац бахача наьха кьал тоадара балхаш а ,наьх чубаха цIенош делга а, школаш дешара шерга кийчъелга а, кхыдола балхаш а.

Самообложенен ахчах а бахача наха дакъалоацаш а укхаза кхера хьаьрца тоаяьй кхоъ улица. Юрта гаьнаш йогI. Алхха укх шера кердача улицаш тIа егIай 3000 совгIа сомий а кхыйола а гаьнаш.

Школан цIенош шердаьд. ХIанз берий 2—3 км таьна аха дезац деша.

Цхьабакъда цхьайолча хана чакхдоахалац юртсовета дика балхаш. Хин гIулакх хIанз во да укхаза. Хий Тирка тIара да, хIаьта догIа дийлхача бIеха кул. Массехкасса дехар даьд нов. Бисултановс совхоза директорга нов. Решидовга хий цIенде хлоратор оттае аьнна, из дехар кхоачащдац нов. Решидовс НГIАССР юрта боахама Министерствон приказ цу хьакъехьа доллаше а.

ХIаьта а дукхха халонаш яле а юрта совето тIагIертта болх бу юрта бахача наьха вахар хIара денна дикагIа тоадарна.

А. КУИМОВ.

Лекторашта-общественникашта масса хана новкъостал де деза

ЧоагIа сийде мегарцдолаш болх ба лекторашa наха юкъе лелабер. Цар масса тайпара **дола гIулакхех** дIаккхетабу баха нах, цул совгIа, царна эшаш бола хьехам лу. Цу дерригача гIулакхий теркам а баь масса хана царна новкъостал деш хила беза беррига къахьегамхойн партийни советски болхлойн.

Вай республике лекционни болх лелабе безача тайпара лелабеш, шийханнахьа республикан а районашта а хьалхишка латташ дола декхараш дувцаш, ишта кхы тайп-тайпарча темаех йола лекцеш ешаш хьабоагIа Гудермесски районера лекторашa. Царна юкъе ба къаьстта районе сийдеш бола лекторашa н.н. В. Петров, А. Осыкин, М. Строцский, Б. Грачев, Орджоникидзевски машин - наькъа 71 ча дистанцера н. н. М. Комаровская, Д. Джумонский кхыбараш а. Цу лекторашa къаьстта шоай болх дика тоабаь лелабаьб ялат чуэцача хана. Къаьстта дукха лекцеш йийшай цу районерча лекторашa ССКП ЦК июньски Пленумо юртбоахама къахьегамхой дог гIоздоаккхаш баьча соцамах уж дIаккхетабеш.

Ишта шоай лекционни болх кхашка, хьатташка, бригадашка дика лелабеш бокъонца дерригача гIулакхех къахьегамхой дIаккхетабеш, царна эша новкъостал де масса хана кийча болаш дукха лекторашa ба вай республикан районашка.

Цхьабакъда, лекционни балха теркам кIезига беш, ешаш йола лекцеш къахьегамхошта езача темаех ца ешаш районаш я вай республике. Царех я Наьсарен, Веденски, Советски районаш. Къаьстта кIезига йийшай цу районашка юрта боахама экономика ювцаш лекцеш.

Партен городийн районнийн комитеташа масса хана новкъостал де деза лекционни болх тоабаь лелабергболаш лекторашта общественникашта.

Д. КОСТОЕВ,
ССКП Нохч-ГIалгIай обкома лектор.

Халкъа дешарах йолча республикански совещане тIара

ДукхагIа терко тIаяхийта къонача тIехьенна къахьегама говзал Іомаярна

Укх деношка Грознерча салаГареи культуранн С. М. Кирова цIерахча паркерча театре чакхъяьлар шин дийнахьа хинна халкъа дешарах йола хьалхара республикански совещани. Совещане бийха баьхкабар республикерча районий халкъа дешара отделий заведующеш, отделий инспектораш, республикерча школай, директораш, цар завучаш, дуккха а дика опыт йола хьехархой. Цул совгIа совещанен балхаца дакъа лоацаш Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Председатель нов. Гайрбеков а Нохч-ГIалгIай АССР Культуран министр нов. Татаев а ССКП обкома Іилмани школайн отдела заведующи нов. Новикова а партен райкомий секретараш а райисполкома председателаш а иштта кхыйолча общественни партийнни организацей болхлой а бар.

ХIана гулбеннабар цу совещане, иштта дукха тайп-тайпарча советски а партийни а общественни а организацешкара болхлой кхетаде хала дац совещани дийцача дешашка хьажача, халкъа дешара мел лоархIам болаш уж дешаш да хайча.

Совещане гулбеннараша ладийгIар шин докладага: «Кердача дешара шера республикерча халкъа дешара органаштеи школаштеи хьалхишка латтача декхарехи» (НГIАССР просвещенен министра нов. Г. П. Цыганкова доклад). «Школашкара методически болх тоабарна райпедкобинеташтеи республикерча хьехархой говзал лаккхаяккхара институтаи хьалхишка латтача декхарехи» (НГIАССР просвещенен министра заместителa нов. С. Э. Гойсултанова доклад).

«Укх 1958—59 дешара шера халкъа дешара органаштa хьалхишка латтараш доккха а бехкхтокхаме а декхараш да,— аьнна волавелар хьалхара докладчик нов. Цыганков Г. П., — уж да вай школай балхах керттера кхоачамбоацараш — вахарахи, къахьегамахи къоастадаь дешар леладеларa дIадаккха аьнна политехнически дешарах ССКП XX съездо оттадаь, дIахо кхоачащде деза декхараш.

ЧоагIа лоархIам болаш а бехкхтокхаме а гIулакх из хилар белгал а доаккхаш дийцар докладчика халкъа дешарах йолча всероссийски совещане РСФСР просвещенен Министра нов. Е. Н. Афанасенко докладах дийца дола общеобразовательни политехнически школаш хьаелларах дола дош. ХIаьта ух хьаеллалга а цу областе де лаьрхIар кхоачащделга а ВЛКСМ XIII съезда соцамашцеи, Н. С. Хрущевс хьалкхувш йоагIа тIехье кхетаяреи Іомаяреи гIулакх дика тоаде деза аьнна даьча къамаьлацеи бувзам болаш хила дезалга а белгалдаькхар докладчика.

ДIахо фу тайпара уж школаш хила еза а шин этапах уж хург хилар а цар проектах а дийцар цо.

Лоацца аьлча укх тайпара я цу 8 шера деша дезаш йолча общеобразовательни политехнически профессиональни школай проект. Цу 8 шера деша багIа безача школашка берашта политехнически дешар а хьахьегама гIулакхаш а Іомадерцда. Деша дIаэцарцда 8 шу ка йола бераш, хIаьта, нагахьа санна школе подготовительни класс яле 7 шу даьннараш а эцарга. 8 шера дийша а дийша из школа йисте яькхача предприятешка болх бергба бераша говзал (професси) Іомаеш. ХIанз йола тайпа школера 8 класс яц из школа. Цун декхар да общественно пайданерча къахьегама дакъа лаца, цхьа хоадам боллаш, практически вахара кхоачам хиллал Іилма а довзаш школьникаш кийчбелга. Къаьстта лоархIам болаш хурца цига йийигаш къахьега Іомаелга — царна хьехарца зIамигача бера гIулакх мишта де деза, даа хIама кийчделга, баразкъаш доахалга а тегалга а, кхыдола цIенна доал дара эшаш дола гIулакхаш. Кхыболча пайданерча къахьегама юкъе уж озаргбац яхалга-м дац из. Цу школай шоай планаш а программаш а учебникаш а хурца. Цу школашка деша декхарийла да 7—8 шерагара 16 шерага кхаччалца ха йола деррига бераш. Из школа яькха даьча дIахо дешалга хурца берий общеобразовательни политехнически вечернии сменнии е заочни 4 шера деша дезача школашка е вечерни зачони техникумашка.

«Массанена а дика ховш да, — йоах нов. Цыганков, — уж ерриг халкъа дешара проблемаш халкъа дешара керда система вIашагIъйолларах кхоачашхулаш яц. Педагогически а, халкъабоахаман а, организационни а дуккхача дешашца бувзам болаш, цхьатарра кхоачащде дезаш да уж декхараш. Цудухьа чIоагIа лоархIаме. да вайна хIанз цу дешаех дика кхета а кхийтта, уж дийца а дийца, уж дикагIа кхоачащдара предложенеш а еш дага даьча. Цу тайпара школаш хьаела долалурца вай 1959—60 дешара шера».

Просвещенен министерствона, къаьстта шийна а цхьаболча районерча халкъа дешара отделий заведующешта а критика еш дийцар докладчика всеобуча закон кхоачащдеш ца хиларах, дIадахача дешара шера 1346 бер, царех 835 йийиг я, ца дешаш диса хилар.

Къаьстта во латт из гIулакх Урус-Мартановски районе (РайОНО заведующи нов. Пузырков), Ачхой-Мартановски районе (РайОНО заведующие нов. Дженер-Алиев), Шалинески районе (РайОНО заведующи нов. Данильханов).

Дiахо дийцар докладчика республикерча дукхагIа йолча районашка, масала, Наьсарен, МогIалбика, Шалински 15 августа тIаккачалехьа кердача дешара шера школашта ремонт яь яьнна хилар, хIаьта дукхагIа йолча школашка школана а хьехархошта а кхоачам хиллал доагам Іалацдаь хилар.

Бакъда, цхьайолча районашка, масала, Веденски, Курчалоевски, Сунженски, Шелковской, Ачхой-Мартановски, Урус - Мартановски хIанз а массехк ди мара дешара шу доладала ца дисача хана тоаяь яланза я школаш.

Теории практикеи бувзам болаш лелаярца а, дикача говзалца шоай хьехархой болх дIабахьа кхарца а дикача оагIонгахьара шоаш дIабовзийта болча массехк хьехархочун цIи яькхар докладчика. Царца ба хьехархой Базгиева (Первомайски юкъера школа), Езиева (СССР Лакхехьарча Совета депутат) Исаева (юкъера школа № 5), Попов (юкъера школа № 2), Рикввинзон (юкъера школа № 15), Буханцева (Ассиански юкъера школа), Колос (юкъера школа № 22), Мурйненко (Серноводски юкъера школа), иштта кхыбараш а.

ШоллагIа йола доклад йийшача новкъоста Гойсултановс къаьстта белгалдаьккхар методически болх цхьайолча райпедкобинеташка кхоачамбоацаш лелалга а республикерча хьехархой говзал лаккхаяккхара института хьалхишка латта декхараш а.

Шинна а докладах пренеш йолаш къамаьлаш дир 23 саго. Цу пренеех йола материалаш дIахо язъяь я.

КЕРДА ПРОЕКТ ШИЙ ХАННАХЬА А КХОАЧАШЪЕ ЕЗАШ А Я

8 шера деша дезаш йола общеобразовательни, политехнически, профессиональни школех йола керда проект къоабал а еш из шийханнахьа а йизза кхоачашъе езаш а хилар белгалдоаккхаш дийцар пренеех къамаьл даьча Сунженски РайОНО заведующе Леонидовси, Курчалоевски РайОНО заведующе Магамадовси, Грозненски ГорОНО заведующе Ромовскийси.

НГIАССР просвещенен министерства, къаьстта министра нов. Цыганкова, адресах критика а еш белгалдаьккхар ораторашa хIанз мо шорта а мела а школашка учебни мастерскеш хьалъеш, царна эшаш йола оборудованеш Іалашъеш хуле цу кердача проектах школаш хьаелалга гаьндарг хилар.

дIадахача дешара шера Грознерча школашкарча 10-гIча классашка хьехаш автодела хиннад, цхьабакъда, программах сIара дешархочоа лаьрхIача 10 сахьата машиноводени чакхъяккха вIашIехьа-м даьннадац, просвещенен министерствос цу гIулакха дIадахийта оттадаь ахча хьа ца хецар бахьан долаш.

ТIехьарча шерашка къаьстта белгалдаьнна да дешархой кхаьхьегамца, практически занятешца чIоагIа безам а болаш сихагIа цхьа балха говзал Іомае гIерташ хилар, 7—8 класс яькхха дола бераш дIахо общеобразовательни школашка деша ца а тугаш цхьаннахьа шоашта балха говзал Іомаергйолча — строительни школе е ремесленни училище деша ухаш хилар. Цудухьа къаьстта къоабалъе е езаш а мамогга сихагIа кийчо а яь кхоачашъе езаш а я из керда проект.

МАТЕРИАЛЬНИЙ ПОЛИТЕХНИЧЕСКИЙ БАЗА КИЙЧЪЕ ЕЗА

Вай республикерча школашка политехнически дешар дизза дIадахьа йоккха торо я. ДукхагIа йолча школашка дика оборудовани йолаш физически химически кабинеташ, мастерскеш я, кхIаьта школашка практически занятеш е йийш йолаш цар доалахьа 73 трактори, 250 тайп-тайпара юрта боахаман машини 58 автомашини, 22 мотоцикли, 43 школьни электростанции, 40 киноаппарати, 48 хIамаш тега машини я. Бакъда, царех а кхоачам хилац дизза политехнически дешарах дола декхараш кхоачащдарна.

Цу дешаех лаьца къамаьл дир Наурски районерча Калиновски юкъерча школен директора нов. Осетроваси, Сунженски районерча Серноводски юкъерча школен директора нов. Каверинаси, Назрановски районерча Іаьлий-юртарча школен директора нов. Лолоевси.

ХIанз укх сахьате берашта къахьегама урокаш хьехалга чIоагIа лохача боараме латт, къаьстта юрташкарча школашка, хIана аьлча цкъалата уж урокаш тела хьехархой цу предметах дика говзал йолаш бац, хIаьта лартIа урок дIаяхьа кхоачам бац — материалаш, инструменташ учебникаш.

Цудухьа кердача проектах 8 шера деша дезаш йола общеобразовательни, политехнически, профессиональни школаш хьаелалехьа хIара школе дика вIашагIъйолла еза материальнии политехнически база.

КЕРДА ДЕШАРА ШУ ДОЛАЛУШ

Йоккха терко а еш дийцар совещане хиннараша кердача дешара шера яьча кийчонах,— школаш кийчъйирах, цу кийчон дика а во а оагIонаш белгал а йоахаш.

Кердача дешара шера кийчо еш республикерча школашка хьалъяь яьннай 23 учебни мастерски, школашка дешара оборудованеш, гойтара пособеш кхьачай, цхьа эзар керда парташ, дукхха учебни истолаш, классни доскаш, гIандан верстакаш, станокаш яннай школашта.

Соахкарчул дикагIа ремонт яь, доагам Іалаш даь 15 август кхачалехьа кийчъенна яр республике дукхагIа йола школаш. Уж я Назрановски, Гудермески, Молгабекски, Советски, Каргалински, Курчалоевски, Ножай-Юртовски районашкара школаш.

Дика новкъостал даьд школаш кердача дешара шера кийчъярна республикерча колхозаша, совхозаша, промышленни предприятеша. Масала, Шелковски районерча № 6 йолча овцеплемсовхоза дирекцес, Наурски районерча «ЦIе байракх» яхача колхоза правленес, Назрановски совхоза СурхотIарча отделенес (отделенен управляющи Хаматханов), Грозненски районерча № 4 йолча совхозо (директор Иноземцев) иштта кхыбараша а.

Кердача дешара шера дика кийчо яьча района телаш йола дIа-юха тела НГIАССР Министрий Совета байраках докладага а пренеех къамаьл даьчарга а ладийгIача Наьсарен района йоагIаш я.

Цу дешашта хетацаь къамаьлаш дир школай болхлой союза обкома председатела нов. Лагутина, Первомайски районерча ЖIайрахарча школен директора нов. Льяновс, Наьсарен районо заведующе нов. Гайтовс, партен Урус-Мартановски райкома секретара нов. Ахмадовс, Ачхой-Мартановски РайОНО заведующе нов. Дженер-Алиевс.

Дукхха кхоачамбоацараш а гучадаьхар ораторашa кердача дешара шера кийчо йира балхах. Керттера кхоачамбоацар да укх шера «Чечингстрой» тресто хьалъяь яха лаьрхIа хиннача 12 школах 4 мара йисте яьнна ца хилар.

Нохч-ГIалгIай меттеи литературани историни института Іилман болхлочо нов. Оздоевси, Курчалоевски райпедкобинета заведующе нов. Ефимоваси, МагIалбикерча № 12 йолча школен директора нов. Картоевси просвещенен министерствона а книжкай издательствона а критика еш белгалдаькхар дIадахача шере къаман меттала школашка хьехалга, программаш учебникаш ца хилар баьхьан долаш дохадаь хилар. Кхы дIахо са тоха йиш йоацаш нохчийн гIалгIайн метта учебникаш арахецар хIанз во латталга, хIаьта арадувла учебникаш во оформлени йолаш хилар.

Къахьегарца мара сийле а ялац вахар а тоалац

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци ялча денз вай мехка къахьегамхошта шерра наькъаш хьадийлар шоай дерригa хьинар а говзал а юкъе а йохийтташ социалистически даьхен боахам айбарна, шоай вахар тоадарна къахьега.

Цудухьа денгара-ди мел доал тоалуш а хозлуш а латт советски наьха вахар.

МагIалбика районерча «Кавказ» яхача колхоза колхозникашта дIателаш латт хIанз ах шера баьча балхах дола аванс. Колхозникашта хIара трудоденах лу 3 килограмм кIа, 0,5 килограмм мужх, 0,2 килограмм борц, 4 сом ахча.

Колхоза кхашкарча 4-ча бригадан бригадир волча Халин Николай Ефимовича ше а волаш пхи саг ва колхозе болх беш: сесаги ши йоIи, дукха ха йоацаш Советски Эскарера цIавена воIи. Цу дезала ах шера баьча балхах авансах деннад 6000 сом гаргa ахчеи 5300 килограммал совгIа ялати.

Доярка йолча Чередняковa Ольгай берригa дезал колхоза хьайбай боахаме болх беш ба. ЙоI Люба доярка, воI Николай а ва доахан дегташ, хIаьта воI Петр пастух ва. 1283 трудоди даьккхал цар ах шеча, 5000 килограмм гаргa ялат. ча 5000 килограмм гаргa ялат.

ХIанз Коммунистически партеси Советски правительствоси колхозаша паччахьалкхенна дIателa обязательни поставкаш дIа а яьха закупкаш яра система оттаяьча хана колхозашта тIабоагIа пайда айлуртба, цунца цхьана торо хургъя колхозникашта трудоденах луш дар дукхагIа дала.

Къахьегарца мара сийле а ялац вахар а тоалац. Из дика кхетаду «Кавказ» яхача колхозерча колхозникашa.

Хьинаре къахьег

1958 ах шера хьинарца къахьийгар Грознерча «Красный молот» яхача завода капитальни гIишлоний отдела коллективо.

Шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачащдара духьа къовсам а лоаттабеш, ах шера йола капиталовложеней план 153 процент кхоачашъяьй цу коллективо. Цу юкъе гIишлони-монтажни балхий план 118,5 процентн, нах чубаха цIенош хьалдара план 115,4 процентн, промышленни объекташ хьалъяра план 136 процентн кхоачашъяьй.

Социалистически яхье доккхий толамаш даьхад слесара н. Ходченкос, плотникаша н.н. Грицюка, Москалевича, малярaша н.н. Забабурина, Бурдачевас, штукатура Конских, тайп-тайпара балхаш деча н.н. Лисицкаяс, Манохинас, кхыбараша.

Цу толамаша дог гIоздаькхача капитальни гIишлоний отдела коллективо чIоагIа къахьег ханал хьалха шера йола план кхоачашъеи, укх шера шоаш тIаийца социалистически декхараш тIехкхоачащдеи.

С. ХАМАТХАНОВ.

Хьайбай помещенеш кийчъеш боахк

«Назрановски» совхоза Экажевски отделене хьайбаш леладерашa йIайхача помещенешкеи дизаьи долаш Іа даккхийта лаьрхIа ба укх шера доаханга. Цудухьа хIанз ферман помещенеш хьоахаш ба доярка. Къаьст-къаьстача группашта бекъа а бенна, ше-ший болх хьалхагIа баккха гIерташ яхь лелаю цар. Къаьстта дика болх беш ба доярка: Кортоева Рукъети Тайкъанти, Талдиева Дугурхани Лейлаи, Арсамакова Банатии, Дабриева БагIдати иштта кхыбараши.

Фермага хьа тIа озаш латт хьайбашта кIалхьарцара лаьрхIа ча.

М. КАЦИЕВ.

Болхлоша дика салоI

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дизарга дикача балха хьоккхамашца накъа баха гIерташ шоай мел дола хьинар тIадахийта, социалистически яхье а этта, доккха балха толамаш доахаш йоал Грозненски ремонтно-технически станцен коллектив. Цу станцен коллектив гIерт шоай балха нормаш 140—150 процент кхоачашье.

Балхара шоаш мукъа бола ха чIоагIа сакъердаме салоIаш дIахьо ремонтно - технически станцен коллективо. Цу гIулакха доккха новкъостал ду мотигерча профсоюзни организацес.

Дика салеIар дIадахача кIирандийнахь 40 гаргa болча ремонтно-технически станцен болхлошеи, гIулакхерча нахеи. Шоай дезал а тIехьа, ялхайт производственник экскурсе вахавар Грузински ССР-а столице—Тбилисе.

Цу гIулакха ремонтно-технически станцен дирекцес «ГАЗ-51» яха автомашина еннаяр болхлошта. Шофер Горлов Василий дика хьежар тормозной системага, автомашина нах дIа-юха кхувла кийчйир.

Шоаш Тбилисе бахача экскурсанташ исторически моттигашкеи памятникашкеи хьежар. Цу экскурсанташта юкъе бар: слесараш Борщев Ивани Кочетов Павели, бухгалтер Галстьян Мария, болхло Лысенко Петр.

Цу дийнахьа «ЗИС-150» яха автомашина (шофер Тимошенко Николай) город Пятигорске яхар. Цу автомашинаца ремонтно-технически станцен 22 болхло шоай дезал а тIехьа экскурсе бахар Къилбаседа Кавказа курортни моттигаш йолча, царна юкъе бар кузнец Ивершин Василий, слесарь-инструментальщик Кирвалидзе Василий, аппаратуран слесарь Сумин Борис, аккомуляторщик Шубин Анатолий, иштта кхыбараш а.

Экскурсанташ хилар Пятигорске, Кисловодске, Минеральни Водашка, Къилбаседа Кавказа кхыйолча курортни моттигашка а.

ЧоагIа са паргIата даьнна, безаме, гIадбаха, Грозне юха цIабаьхкар экскурсанташ.

Ужжамо экскурсеш каст-кастта ергьйолаш ба ремонтно-технически станцен болхлой.

М. ЦУРОВ.

Лакхъе физкультурни говзал!

* *

Сов а яккха, лакх а е спортивни говзал

1939 шера июль бетта денз физкультурни ди дезде оттадир советски правительствос. Укх шера, тахан, 24 августа, дезду физкультурники ди вай мехкарча физкультурникаша.

Тахан физкультурникаша хьахьокхаргъя шоай говзал, хьахьокхарг ба шоай цхьа барт, хьахьокхаргда шоай Даьхе дегІаяра мучІахь хилар, машара а, демократизман а шоаш тІехьа хилар, коммунизм хьаярна шоаш къовсам лелош болга.

Вай мехка вІашагІъелла я йоккха советски гражданаш физически кхетам болаш хьалхкебара система.

Физически культура хиланза ярґйоаца предмет хинна дІаэттай итташ миллионаш болча школашкарча а, лакхерча дешара заведенешкарча а дешархошта.

Шерагара-шу мел доал дегІа ухаш ба, Советски спорта чІоагІа лард йола физкультурни самодеятельноста болам.

Ший союзе юкъе 200 эзарнел дуохагІа физкультурни коллективаш йолаш я Добровольни спортивни обюество, хІаьта цу чу воагІа 19 миллион гаргга саг.

Советски паччахьалкхено а, профессиональни союзашца а хІара шера физически культуран а спорта а балха дІахец миллиардаш боарам болаш ахча. Цу ахчах дуккаґІ дола дакъа дІадохийт берий, кепирхой физически хьехамца, специалисташ кийчбарна, тайп-тайпара физкультурни ґІишлош хьалъярна, инвентарь а оборудовани а Іалашъярна.

Физически воспитани дегІа яра боккхача лоархІаме ґІулакх хилар Коммунистически партен Центральни Комитета къаьстта белгалдоах советски къамашта юкъера доттагІал сондакхарна советски спортсменашта юкъера бувзам а, царна юкъера спортивни къовсамаш а боккхача лоархІаме хилар.

1948-ґІча шера декабрь бетта Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитето, дІахо а спорта юкъе нах чуозарах, цар спортивни говзал сов яккхарах бола историческн социам бир. Цу соцамо кхы а чІоагІах сеибаьккхар масса йолча предприятешка, колхозашка, совхозашка, фабрикашка, заводашка низ бола физкультурни коллективаш вІашатІъйохкарах бола къовсам, советски спортан сийдола рекордаш кхы а совъяхарна.

Советски Союзе хьаяьй цхьа эзари пхи бІаьи стадион, ворхІ эзар спортивни зал, 25 эзар футбольни майдаши кхыйола спортивни сооруженеши.

Іалальмате лоаццача хана къонача строителаша вай мехкан столице Москве яь яьккхар Ленина цІерах йола 103 эзар сага моттиг а йолаш трибунаш а йолаш йола стадион.

Специалисташ кийчбарна хІанз вай мехка йолаш я 15 физически институт, 40-нел совгІа педагогически институташка я физвоспитанен факультеташ, бІаь гаргга юкъера дешара заведенеш, техникумаш, физкультурни а, педагогически а училищешкара физвоспитанен факультеташ, тренераш Іомабу лакхера школаш, цул совгІа Советски Союзе дукха я заочни дешара заведенеш, дукха Іилма-тохкама институташ.

Лоаццача хана вай мохк тІехьклийра спорти физкультуреи дегІа йоалаярна йоккхагІа йолча капиталистически державашта. Советски спортсменаша яьхай 80 гаргга дерригача дунен рекордаш.

Укх тІехьарча шерашка дерригача дунен а Европан а хьалхле къувсаш лелабаьча къовсамашта юкъе бІаьзза дакъа лоацаш Советски спортсменаша кховздкъанел совгІа хьалхле яьккхай.

Доккхий хьокхамаш даьхад советски спортсменаша ялхайттаза хиннача алимпийски ловзарашта юкъе, эггира дукхагІа дошоп, дотои, гезеи медалаш йоахаш. Белгалбаьнна ба советски гимнасташ, борецаш, штангисташ, лыжникаш, кога соалозаш хехкараш, шахматисташ, хьежоргах топаш кхувсараш, хокеях ловзараш иштта кхыбараш.

Ерригача союза физкультурники дезача денга накъа боагІаш Нохч-ҐІалґІай спортсменашеи физкультурникашеи дика толамаш даьхад.

ДІадахача шера Российски Федерацен хьалхле къувсаш хилар 34-спортивни соревновани. Цу шера эггара йоаккхагІа йола состязани хилар 1-ґІча республикански спортакиаде, цига дакъа лоацаш вар ши эзар гаргга саг.

Цу шера физкультурни мероприятешка дакъа лоацаш хиннав ялх эзар физкультурник. Из бахьан долаш сов даьлар къаьст-къаьстача спортсменаша а командаша а даьха толамаш. 1957-ча шера оттайир 57 республикански рекорд.

Дукха спортивни ковсамаш хІнад укх шера вай республикерча физкультурникашта юкъе, спортивни «Труд», «Динамо», «Спартак» яхача обществашта юкъе. Дика дІадоладир 1958-ґІа шу вай республикерча волейболисташа РСФСР-а 12 командашта юкъе хьалхара моттиг яккхарца, иштта дика дІахьекхар шоаш вай республикерча гимнасташа, РСФСР-а хьалхара моттиг яккхарца ґІадъйигар вай республика «Урожай» яхача добровольни спортивни обществон чубоагІачча ейча отлетикан спортсменаша. Вай республикера «Терек» яха футбольни команда класс «Б» йолча СССР-а командашта юкъе хьалхара го чакхбаьнначчул тІехьагІа ялхлагІча метте яр.

Белгалдаккха деза укх тІехьарча хана спортах дакъа лоацаш бола нохч-ґІалґІай къамий кагирхой сов бувлаш боагІалга. Дикагіа болча спортсменашца лоаццача хана цхьан мугІарах дІа эттаб нохч-ґІалґІай къаман спортсменаш-борецаш Алборачиев Іалихан, Яндиев Мухажар, ейча отлетиках дакъаладархой Матиев Руслан. Царна юкъе ба тІехдика спортсменаш — спорта мастераш Эсамбаев Ваха, Мусаев Кюри, Ужахов Беслан, Зубайраев Суьян, Дидигов Жабраил, иштта кхы барш. Дукха ба вай республике спортивни разрядаш йола значкисташ, физкультурни кадрай общественникаш.

1958-ча хьалхарча ах-шера спорта мастера цІераш ялар вай республикерча пхе сага, хьалхарча разрядал ваккха кийчваь ва 49 саг, хІаьта шоллагІеи кхоалагІеи спортивни разрядаш яннай цхьа эзари 169 саг, общественни инструктора а, спортивни судахой а цІераш яьхай 548 саго.

Бакъда, уж толамаш дерригача декхарех цхьа лагІа мара дац, царна хьалхишка латтарашка хьажача.

Укх шера 21-ча августе Грознеча «Динамо» яхача стадионе баскетболах ловзарах республике хьалхъра моттиг яккхара йола яхь йолаелар ҐІАССР 2-ґІча республикан спартакиада программах. Цу яхье дакъа лаьцар республикан ДСО командаша: «Труд», «Спартак», «Буревестник», «Локомотив», «Урожай», «Динамо», салтий команда.

Цу дийнахьа «Динамо» яха команда котъяьлар «Локомотив» яхача командалла, счет 35 : 21 а йолаш. «Труд» яха команда котъяьлар салтий командалла. «Буревестник» яха команда котъяьлар «Спартак» яхача командалла, счет 88 : 57 а йолаш. «Спартак» яха кхалнаьха команда котъяьлар «Буревестник» яхача кхалнаьха командалла. Баскетболах хьалхара моттиг яккхара йола яхь 27-ґІа август кхаччалца хургья.

РСФСР-е хьалхара моттиг яккхарахъйолча яхье дакъа лаца дезаш йола командаш спартакиада программах хьалхагІа ловза аьнна оттаяьй. 21-ча августе лайзар «Труди» «Буревестники» яха волейбольни командаш. Уж командаш яр хьалхареи шоллагІеи моттигаш къувсаш. «Буревестник» яха маІача наьха команда котъяьлар «Труд» яхача командалла счет 3 : 1 а йолаш. «Буревестник» яха кхалнаьха команда котъяьлар «Труд» яхача кхалнаьха командалла. счет 3 : 2 а йолаш. Цу обществай командаш РСФСР-ера цІаяьхкача ловзаргъя кхыча командаша.

1-ча сентябре спартакиада программах спортивни яхье дакъа лоацаргда футболисташа, хІаьта, 10-ча сентябре цу юкъе дакъа лоадъргда волейболисташа, шахматисташа, 6-ча сентябре яхьа юкъе дакъа лоацаргда велосипедисташа.

Республикан районашта юкъе чакхъяьннай волейболах, баскетболах, футболах, шахматех йола спортивни яхь. Цу яхье котъяьнна я районаш: футболах ловзара Сунженски район, маІанах баскетболах ловзарах Гудермесски район, кхалнах баскетболах ловзарах Сунженски район, маІанах волейболах ловзарах Сунженски район, кхалнах волейболах ловзарах Ачхой-Мартановски район, шахматех ловзарах МагІалбик город.

Назрановски района футбольнии баскетбольнии командаш а дика лайзар. Футбольни командас 3-ґІа моттиг яькхар, хІаьта, баскетбольни командас 2-ґІа моттиг яькхар.

Республике хьалхара моттиг яккхара йолча яхьа юкъе дакъа лоацаш хургва 2000 совгІа спортсмен.

Нохч-ҐІалґІай республикан физкультурникаша шоай ди дезду берритача вай мехкарча физкультурникашца.

* *

Наьсарен спортсменаш а царна эшараш а

Спорт! Кагийча нахах мала ва из дош цечу денна, цунца дог ґІоз ца доалаш? Наьсарерча кагийча наьха чІоагІа безам ба спортаца. Цхьабакъда, оа а ховш пайда эца беза цунах.

Физкультурани спортеи районни комитето дукха болх баьб спорт йоаржаярна. Комитета председатель Арапиев спорт чІоагІа дукха езаш ва, во воацаш спортсмен а ва из. Боксаи лыжештеи шоллагІа разряд я цун, ейча атлетикана кхоалагІа разряд а я. 1957 шера дика хьокхамаш долаш йистеяькхай цо Алма-Атински физкультурний техникум. 1958 шера Наьсаре цІа а вена районе спортивни болх вІашТехьа баккха волавелар Араппиев.

Комитета председатела болх Арапиевс хьайшача хана еха 2—3 футболи массехк пар типа бутси мара ящар цига.

Хала дар цхьаккха хІама а доацаш, иштта болх дІаболабе. Хьалхара ґІа бар Казахстане спорта юкъе дакъа лоацаш хиннача катийча нахаца къамаьл делга. Цар чІоагІдир лохера чІоагІа спортивни коллективаш вІашагІтохалга. ЧІоагІа чуийна болх дІаболабир Казахстане дикалца бейзача спортсменаша Д. Дидиговс. З. Оздоевс, иштта кхычар а новкъостал дир.

Цар новкъостала вІашагІтехар юхьханцара спортивни организацеш, къаьна яраш чІоагІйир, тайп-тайпарча спорта секцеш хьайийлар.

Юхьанцарча спортивни организацешка форма а ящар е спортивни хІамаш а ящар. Цу ґІулакха ахча а лаха уж Іалашдаьд. Массайолча хана бокса, штанга, футбола, «латара» тренировка ю.

— Аз цхьанне цхьаккха а хІама дерцацар — йоах Арапиевс, новкъостал дир тхона комсомольцашеи общественостои. Хіанз борцовски кІувси боксерашта эша ринги да тха, штангисташа шоай низаца помост а йир.

60 сахьата йолча программах 30 саг кийчваьв. Инструкторашн-общественникаш, спорта судьяш, лохехьарча коллективай председателаш кийчбаьб. Керттера дар да, йоах Арапиевс, тха актив чІоагІа хилар.

Шоллагіча республикански спартакиадага кийчлуш. 4 сапо шоллагІча разряда боарам кхоачашбир, 19-не кхоалагІча разряда, 160 саг ГТО хьалхарча «лагІан» значкисташ хилар, 18 саг шоллагІча лагІан значкисташ а хилар. Керда вІашагІтехай лохера кхо коллектив, 400 совгІа саг спорта занятешка чуэзав.

Наьсарен спортсменаш республикански ловзарашка спорта дукккача тайпашка 4-за дакъа лоацаш хиннаб, цига во доацаш хьокхамаш а гойтад.

Боксан секце хІанз Іомалуш 20 зІамигасаг ва. Уж Іомабеш ва дика говзал йола боксер Д. Дидигов. ҐІАССР бокса сборни командан член ва из. Дуккхаза Акмолински область рингашка спортивни сий лорадаьд цо, иштта Казахстана рингашка а совгІаташ доахаш дика боксер хиннав из. Казахстана боксерашта хозхета алацар, «Дидиговский» хьисапера бий тохалга да из аьле. Дидигов санна республикан сборни командай членаш ба футболист вола К. Гатиев, борец И. Засеев, шахматист Гольд, иштта кхыбараш.

Спортивни балха юкъе цу дика дарашца кхоачамбоацараш а да. Царех да агитацен болх мела лелабар. секцешка ґІалґІай мехкарий дакъа лоацаш ца хилар.

Шоллагіа дола кхоачамбоацар да районе дика кийчъяь спортзал ца хилар. Дика спортивни форма хиларна а лаккара спортивни хьокхамаш даханна а спортсменаша бІарччача шера Іомалуш болх бе беза. Из де торо яц районе.

Юртбоахама техникуме спортзал зІамигача цІагІа я, хІаьта Назранерча юкъерча школе занятеш е йиш яц тхов чубара кхерам хиларах. Районе дика тоаяь стадион а яц.

ҐІАССР Министрий Совета чуйоагІачча физкультурани спортеи республикански комитето 25000 сом ахча хийцад Наьсаре стадиони спортзали хьалъярна, цхьабакъда, цу ахчах вІалла а пайда ийцабац хІанзалца хьа. Районе физкультурани спортеи комитети, ДОСААФ-а райкоми цхьан зІамигача цІагІа чу Іеш я.

Наьсарерча спортсменашта новкъостал де деза кхы дІахо гоа а ца деш.

ДОСКИЕВ МУРАТ.

Спортивни толамаш

Беков Тембота говзаме йоазош

(ҐІалґІай мехкара къаьнара йоазонхо)

ҐІалґІай литературе Беков Тембота къаьстта лоархІаме, сийлен моттиг лоац.

Чулоацам социалистически форма къамийн дола Бекова йоазош ґІалґІай халкъа поэзех дувзаденна да, дикагІа йола оагІош цу тІара хьа а эцаш царна ший тайпара стихай форма, рифма, ритм а луш

Нохч-ҐІалґІай багахбувцама форма я ала а силлабо-тонически стихай форма я ала а йиш йоацаш, керда, ший стихосложенен форма йийлай Бековс, аьнна хетт тхона. Пушкина, Лермонтова, Некрасова, Маяковскех говзаме йоазошца хьалкхийла бола вай йоазанхой дукхагІча хана яздеш хьабоагІа силлабо-тонически формех йола стихаш

ҐІалґІай поэзи дегІаяьрна чІоагІа лоархІаме хиннад Бекова йоазош.

Къахьегача ахархочун воІ хиначав Беков — из ваьв 1873 шера. 1901 шера Владикавказски реальни училищера дийша йисте ваьннав из.

Цул тІехьагІа Варшавски Политехнически институте деташ хиннав, бакъда, курс чакхъяьккха ваьннавац.

ҐІалґІай «Сердало» яха газет ара даьннача хана денз издательстве болх беш, эггара хьалха кепа тохача газета номерашта дакъа лоацаш хиннав Беков.

ҐІалґІай багахбувцам тохкаш, гулбеш вар из, цхьабакъда, цо гулдьача сакъердаме долча дукхача дувцарех кепа теха арадьнна цхьа «Ачам Боарз» яхар мара дац. Эггира хьалха кхыча метталара говзаме йоазош тІара «Пхьа», «Корка нах» (Гю де Мопассана), хІаьта «Интернационал» яхача иллен переводаш яьй Бековс (таханалца цул кхы диках йоацаш). Дукха къахьийгад Бековс ґІалґІай грамматика, терминологи, ґІалґІай литературни метта боарам оттабеш долча ґІулакха.

Ала дезаш да ґІалґІай литературан историе тІа из юнагІ «Ши зама», «Лене болхлой боабар», «11-5» яха иллеш яьздарца поэт хинна дІаоттар.

«Ши зама» яхача илле тІа Бекова ювц хьалхара паччахьа замен цунна духьала этта керда революционни замеи. Болхлоша даьр дуаш, уж теІабеш хинна нахи, паччахьа Іаьдали гоама хинналга долчча бесса гучадоакх цо укх дешашца:

«Сигал морх йоацаш
Догі делхарг ма дац, —
Дег тІа бала боацаш
БІарг белхарг ма бац.
БІаргашта боад етташ,
Дешар юхатетташ,
Дега бохам боахаш,
Сина Іазап лехаш..,
Лоаттам харцахь бар хьа
Яха хьалхар зама!»

Октябрь бетта 1917 шера Коммунистически партес хьалхале лелаеш хиннача болхлой восстанес дерригa вахар эргадьккхар. Ленина тІахьехамца къахьегама адам шоай мехка дай хинна дІаотт:

«Из Къилбаседара хьайна
Фордацара фо дацар,
ҐІанахьа хьокхаш ейна
ҐІана набараш ящар».

Цхьадолча мугІараш тІа поэто хьахьокх берий хана денз Ленина леладаь ґІулакхаш. Дерригача дунен къахьегамхой баьчча Ленин чІоагІа везаш, из дІавалар хаха хетташ дегчура дешаш карадоагІа поэта:

«Сийна Сибаре, Іаьржа набахте
Доазол дехье, новкъостий сагато,
Бизза толам, мерза Іожал...
Дисанзар цхьаккха цо ца ловш дозал...
Са доацаш гом бисар,
Баьчч воацаш вай дисар,
Турпал Ленин кхелхар,
Болхлой дегаш дийлхар...»

Хіаьта из валар хала дале а — поэт теш Ленина идеяш котъяьргхиларах:

«Волаш да вай цо кхеваь викал:—
ВКП(б) — цІи йоаккхаш цох оал;
Яьннай дуненна хеза цун дикал,
Васкетах Ильича ду вайна цун доал».

Иштта идейни чулоацам болаш я из советски ґІалґІай говзамий йоазон произведени.

Бековс ший тайпара илле форма йийлай аьннадар вай лакхехьа. Сенца белгал йоал из ший тайпара йола форма?

ҐІалґІай говзаме йоазонна драматургия яха жанр эггира хьалха юкъеенар З. Мальсагов ва. Из санна ва вай йоазон поэзи эггира хьалха юкъе ена пионер — Беков Тембот а.

Хіанзалца ґІалґІай иллей форма дика йовзанза, гучаяьланза я, цудухьа укх статьяй керттера декхар да Бековс иллеш тІа бувца мотт фольклораца бувзабенна хилар а цун чІоагІа маІан долча хІамай цхьа йола оагІош таккар а.

Мальсагова Зоврбика яхача бесса вай багахбуцам — рифма йоацаш хиннаб, дукхагІча хана 4 стопни дактилех латташ, шаьра илле оаз йоагІаш, нийсача боарамах увтташ ударенеш йолаш, дешай дакъа атта оалалуш, масса мугІар тІа цхьатарра слогаш йолаш,— ший илле форма йолаш хиннаб.

ҐІалґІай илле форма шер а яь рифма оттаярца, ший тайпара бустам (размер) а ритм а йолаш стихаш яьзъярца, фольклора тІара эпитеташ юкъедарца ґІалґІай поэзи лакхъяй Бековс, масала: мерза Іи, къаьга чарх, сийрда дош, сийна Сибаре, Іаьржа набахте, мерза Іожал, къиза зама, кх. д. Беков иллешта юкъе къаьгга поэзен сурт гучадоакха метафораш я. «Са доацаш гом бисар», «ґІабаш кхалбарех лийгар», «Моаккхаза овхар» кх. к.

ЧІоагІа къоагадий сурт дул Бековс дустарца (сравненашца), масала: «Да вийна маьре мел-в», «Хьехам хьажа малх бар». «Из къилбаседара хьайна фордацара фо дацар, ґІана хьа хьокхаш ейна ґІана набараш ящар»; моллагІа хІама дийна лархІарца (олицетворение): «Октябрьски революци кадай яьлар».

Поэтас ший уйла кІоаргъе риторически хаттар оттаду; цу хаттара жоп а лац дешачунга лахийтар духьа жоп, масала:

«Хьона кІийлена ваьгІар
Турпал Ленин веций-
Хьона меттахь техар
Тха баьчча — Ильич веций?»

Бекова рифма цІаьхха отт, тайптайпара а оалаш атта а хул: кхеяьр — лоатвяьр, совдегар — къахьегар, хьайна — ейна, кхоллама — адама, боахам — оахам, Іоажал— дозал кх. д.

Иллен оаз дика а ешаш атта а я. «Ши зама» яхача илле форма техкача, тхона хеталу, цу иллен хІара мугІар тІа миссел вокха мугІараш тІа а хул ужжал ударенеш. Цу ударенеша иллен ритм белгалйоаккх. Хьожаргда вай «Ши зама» яхача илле тІа хьалхарча биъ мугІарах латтача строфага:

Сигал морх йоацаш
Догі делхарг ма дац,
Дег тІа бала боацаш
бІарг белхарг ма бац.

Укх строфа хІара мугІар тІа кхоккха ударени я, цар иллен ритм белгалъю, цул совгІа, ударени йоаца цхьа слог йовш я хІара мугІар тІа; из бахьан долаш ударени дикаІа екаш хул; иллен мугІ шин-кхаь стопах бекъалац силлабо-тонически иллен тІа санна, из мугІ доакъошца (части) бекъалу деша слогаш е дукхагІа е кІезигагІа йолаш. Иллен мугІар тІа латтача ударенешка хьажжа Бекова иллеш хул кхоъйиъ-пхиъ, наггахь ялх а ударени йолаш. Бекова иллен тІа шиъ-кхоъ слогаш йола стопаш нийслу (хорейдактиль).

Вай лакхехьа йоалаяьча строфа тІа хьалхарча мугІар тІа шоллагІа стопа бІарча яц, шоллагІча мугІар тІа бІарча яц хьалхара стопа, кхоалагІча мугІар тІа йизза йола (полная) хореически стопаш я, биълагІча мугІар тІа шоллагІча мугІар тІа санна да иштта дІахо а.

ХІанз вай ала йиш я «Ши зама» яхача илле тІа Бековс оттаяь ший тайпара йола иллен форма эрсдонически стихосложенен дольник яхача формах я, аьнна.

Цу иллен мугІараш тІа ударенеш цкъаза дукхагІа цкъаза кІезигагІа йолаш нийслу, цудухьа ритмически бустам (размер) цхьан тайпара боацаш хувцалу чулоацамга хьажжа.

Бекова йоазош наха чІоагІа лаьха лоархІ, хІана аьлча, цун иллеш яздьд шаьрача халкъан меттаца, кхетам лакхбеш, чулоацам кІоарга болаш, политически темаш ира йолаш уж доландаь.

«Лене болхлой боабар» яхача илле тІа поэта дувц, Лена яхача хи тІа жандармаша герз доаца дукха болхлой боабарах лаьца Бекова мадарра дола сурт оттадеш Сибарерча приискашка дошув доаккхача болхлой халон балеи хьахьокх сагах къахетам беш воаца жандармски эпсар Терещенко хьалхленца машара демонстраценна топаш тохар а гойт. Из исторически хинна хІама шаьрача меттаца, чулоацам кІоарга болаш, поэтически сурт хоза уттадеш яьзду поэто:

«Са дайнача соца сийна оалхазар санна,
Болх тийшаьр паччахьа баь, ґІийла бой ва хинна,
ТІабуллача бекхама новкъостех бІу болаш,
Са даьннача ма йисар болхлой уж голаш».

Болхлой къиза боабар хьахьувкхаш сурташ корадоагІа поэта, шоай вахар тоадар духьа дехар дар мара, кхы цар даь хІама доаццашехь:

«ҐІарх» даьлар цхьан юкъа цу Лена атагІе
Бухъялар болхлой Іаьдалцар хьоашалґІе;
ЦІеча цІийна лешаш, даьра мухь бетташ,
Белха кочамех керза ка етташ,
Латташ бар болхлой шойла вІаши хьерчаш,
Ядаш яр гурматаш дошо лаьтта керчаш».

ХІанзалца «Лене болхлой боабар» яха илли ґІалґІай литературе диках долча поэтически произведенешца лоархІаш да .

Цхьадола масалаш доалдергда вай илле тІара — эпитеташ: сийна оалхазар, ґІийла бой, Іаьржа реакци, сийна Сибаре, къиза тайге, биркъа дувхар, дошо ґІум , аьрга тьзет, даьре мухь; метафораш: ядаш яр гурматаш дошо лаьтта керчаш, даьре мухь бетташ; сравненеш: са дайнача соца сийна оалхазар санна, ґІийла бой ва хинна, зунгатий боарз хинна цу раьгІе дІахьайзар, тессаь тай хинна — бар болхаш ког боахаш; рифмаш: болаш-голаш, халбате — мехка тІа, пхелах — ґІийлаґІ, Сибаре — сабаре, доахкам-лоткъам, атагІе-хьоашалґІе, бетташ-етташ, хьегаш-керчаш кх. д.

«11—5» яха илли Октябрьски революци 11 шу далари «Сердало» яха газета 5 шу долари сийна яздаь да. Чулоацамахи формахи вай хьалха техкача шин иллел лорхІам кІезигагІа болаш да из публицистически юбилейни илли.

Нохч-ҐІалґІай Іилма тохкама институтера воккхагІа вола болхло

О. МАЛЬСАГОВ.

Книжка нахага кхачийта

Коммунистически партеси Советски правительствоси хадданза йоахо ю къахьегамхошта юкъера коммунистически кхетамаш культуран боарамаш лакхдарна. Наьха культуран кхетам лакхагІа хиларга хьажжаь хул цар къахьегамца доаха толамаш, вай коммунизмана гарга ґІортар. Адамий уйлашта карагІ мел даьннараш, культуран еррига а ганзаш халкъа ґІулакх де оттадаь да, вай мехка кхетамага бода ницкъ берригача къахьегамхошта хьабийла ба.

Миллионаш болча Советски наха шоаш Іомабеш бола кхетам хьаькъала хьастаца — книжкаца бийзаь Іомабу. Книжка хІара советски сага доттагІа, хьехам телар, хувцалургвоаца вахарцара наькъахо хинна дІаэттад.

Партеси правительствоси лаьгІца йолийташ йоахо ю советски литература дегІадоаладарнеи вай мехка книжка массанега дІакхачийтарнеи. Уж кхетама доккхий рузкъаш нахага дІакхачийтара ґІулакх книжкаш дохкача болхлоша кхоачащду. Уж кхоачащдарна мел эца торо я вай. Книжкаш дохкачарех кьалкхийний шоай ґІулакх духха деза, квалифицированни кадраш шергара шерга дукхагІа хул вай республике книжкаш дохка тикаш, киоскаш. ХІанз 16 книжкай магазин, 20 специализированни книжкай магазин, 4 книжкай киоск, респотребсоюза магазинашка 63 книжкай полка, «Союзпечата», республикански отдела 43 дІа-юха лела киоск я вай республике.

Книжкаш дохкара болх дика тоабаьб вай республике. Книготорг, респотребсоюз, «Союзпечата» отдел моттигашкара партийнии советскии органаш наха юкъе книжка доаржадара терко дукхагІа е яьннай. 1957 шера книготорго, потребкооперацe, «Союзпечато» 10 миллион сома маьха книжкаш дехкад. ХІара бетта дуккхача маьха книжкаш дохк укх шера а. Книготорта библиотечни коллективо эзар гаргга библиотека Іалашъю книжкашца.

1957—1958 шерашка Российски Федерацен книготоргашта юкъе кхоозза хьалхара моттиг яькхар вай республикан книготорго. ХІаьта а наха эпшача тайпара кхоачам хилац цу книжкаех. Советски дешархочо (книжкаш дешачо) дІадех наьха лакхденнача культурни хьашташта жоп луш дола книжкаш. Доккхий кхоачамбоацараш доахк вай республикан издательствен балхах. Издательствон болхлоша кІезига кхетаду книжкаш дешарий хьашташ. ХІанза а, арахецарашта юкъе, дукха наха ца эша книжкаш да. Уж магазинашка дуккхача хана дада, хІаьта юхьхера а макулатуре долх.

Дика тоаяь книжкаш дохка магазинаш вай яле а, книжкаех махбе пайдана йоацаш помещенеш а дукха я. Грозне книготорга лаьрхІа йолча помещенешка я санэпидстанции горфинотдели. Книготорга махбеча организацешкеи складашкеи Іайнад 700 эзар сомал тІех мах бола книжкаш. Книготорга болхлоша дика Іомадац промышленнии юртии районашкара экономически наькъаш, наха малагІа тайпа книжка эш.

Книжка пропагандеи рекламеи дика оттаяьяц республикан дуккхача районашка. Дуккхача тикашка доацаш да наха чІоагІа хоатташ дола литература. Книготорга цхьацца болча кулгалхоша респотребсоюзаца яь договораш кхоачашйиц. Библиотекай коллекторо ладара лелабу юрташкарча библиотекашка эшшаш дола литература хилийтара болх, районашка кІезига хул цун болхлой, юрташкарча библиотекай книжни фонда хьал хац царна. Дуккхача колхозащцеи совхозащцеи библиотекаш вІашагІйохкара договораш яьц.

Книжкаш дохкара болх эсала лелабу Респотребсоюзои «Союзпечата отделои. Массаза а план кхоачаш ца еш я Шелковской, Гудермесски, Карталински, Советски, Сунженски, Урус-Мартановски райбазаш. Потребкооперацe наха юкъе эсала доаржаду общественно-политически литература. Цу дуккхача тикашка политически, юртбоахама, художественни литература хьа а ца доасташ прилавкашта кІал улладу.

Хилийта йиш йолаш дац, цхьацца йолча райпотребсоюзаша респотребсоюза заказех книготорго дІакхухьийта литература дІа ца ийделга. Уж тайпа ґІулакхаш нийсденнад Сунженски, Ножай-Юртовски, Гудермесски, Малгобекски районашка.

ХІанз а литература дохкилга вІашТехьа дакхханза я 200 совгІа тика. Наурски, Веденски, Саясановски, Первомайски кхыча райпотребсоюзий кулгалхоша е еззача тайпара терко яц цу ґІулакхий.

Масса хана литература дохкара план кхоачашъяц «Союзпечата» мах беча организацеша. Из сенца да аьлча, литература дохкаш бараш керда литература дохка ґІерт, книжкаш наха юкъе доаржадара ґІулакхаш тайп-тайпара формаш йолаш леладац.

Партен цхьацца йолча райкомашеи райисполкомашеи книжка дохкара а из наха юкъе доаржадара а ґІулакхий йоахо яц. Партен Грозненски, Гудермесски, Ачхой-Мартановски райкомашеи райисполкомашеи книжкаш дохкилга тоадар ца дувца шин шерал тІех ха я.

Цудухьа партен обкома бюрос книжкаш дохкара ґІулакхаш ше дувцаш, политически, художественни, технически, юртбоахама литература дохкара балхацара кхоачамбоацараш хаьдда дІадоахилга хьадийхар партийнии советскии, торговлени, организацешкара а Культуран министерствагара а.

Уж деррига декхараш кхоачашдарна книготорга роль айе еза.

Юрташка книжка доаржадара ґІулакх тоаде, юртий районашка а, болхлой поселкашка а кхоачам болаш дохкаш книжкаш хилийта, маьхал ца доалаш книжкаш дадаргдоацаш, экономически ґІулакхашка хьажжаь наха дукхагІа хоатта литература цига кхахьа деза. Книжкаш дохка организацеш декхарийла я керда литература арахецарга, Іилманнеи дикагІа йолча опытаи юрта боахаме а, промышленносте а карагІдаьннарашка ладувгІа, царех дола литература массаза а лоатташ, из колхозашка а, совхозашка а, заводашка а, МТС-шка а дІакхачийта, цун пропаганда е. Уж декхарийла я иштта, керда арадоала книжкаш къахьегамхошта довзийта, газеташ тІа кепа тохаш а радиоца а книжкай чулоацам, рецензеш нахага ювца, дешарашта мегаргдолча книжкай спискаш увттаеш книжни полкаш вІашагІъехка. Книжкаш тикашка дехка ца Іеш, кхычахьа ґІолла а дохка деза: книжкай базараш е еза, хІаьта заводашка, колхозашка, совхозашка, МТС-ахка, бригадашка кхашкарча станашка, паркашка, улицашка, майдашка, школашка, театрашка, клубашка, коашка дохка деза книжкаш. Книжкаш дохкара ґІулакха юкъе увза беза киномеханикаш ,автопередвижкан а дІа-юха лелача библиотекана а болхлой.

Книжкаш дохкача юрташкарча тикашка художественни, политически, юртбоахама литературан отделаш хинна а ца Іеш технически литературан отдел хилийтеи уж отделаш шерьеи еза.

ДикагІча методех книжкаш ца дохкача, керда книжкаш кхахьарга а хьежаш шоашка йола фондаш дІамаьхал ца йоахача моттигашка, хІаьта книжка эшар ше воагІаргва шийна эша книжка даьхьа тика тІа. яхаш болхлой болча моттигашка товарооборота план массаза а кхоачаш ца еш юс.

Книжкаш ийдарашка — промышленни а юртбоахама а производствен специалисташка, дикагІа болча болхлошка, интеллигенцега яр книжкаш эца мегаргда аларо уж дохкарна новкъостал ду. Бакъда, ше нахага эца мегаргда яхача книжка чулоацам дика ховш хила веза продавец. Из дагадоагІаш хила веза книжкаш дохкача предприятей хІара болхло.

Нохч-ҐІалґІай АССР-е книжкаш доаржадар дикагІа лелийтара духьа конкурса условеш оттаяьй. Цу конкурсе дикагІа дакъа лаьцарашта дала доккхий совгІаташ — «Москвич» яха автомобиль, мотоцикл, пианино, радиоприемникаш, радиолаш, кхыйола боккхача маьха хІамаш оттаяьй.

Партийни советски, профсоюзни, комсомольски организацешеи, культпросветболхлошеи, книготоргІа болхлошеи хьінаре болх барца мара кхоачашдулургдац книжкаш нала юкъе дІадоаржадара декхарах. Шоай творчески инициативаца вай республике книжкаш нахага кхачийтара, уж дохкара ґІулакхаш хадданза тоадеш хиларца кхоачащдулургда царга халкъа хьалхашкара шоай декхар.

А. СЕРГЕЕВ,

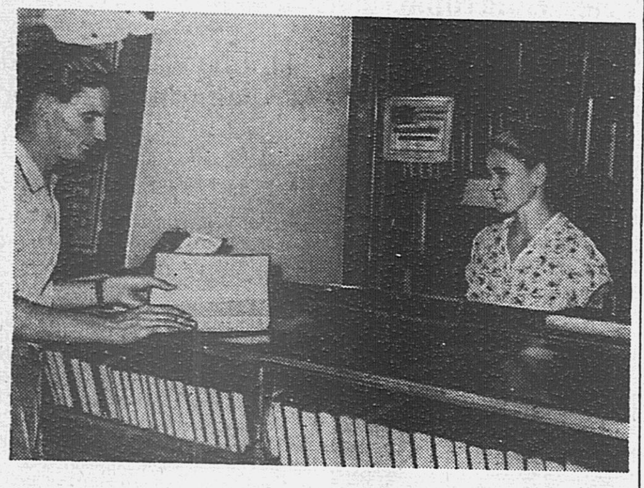

Сурта тІа: № 13 йолча книжнимагазина продавец Жуваго Эмма ший балха тІа, Грозный ґІала.

И. ПЛИЕВА сурт.

Доазол дехьара

Китайски Халкъа Республика. 300 эзар квадратни километр гаргга моттиг дIалоацаш долча, Чура Монголи оалача автономни областа доазонца уллача Ордос яхача дукъах мехкдаьтта лохаш балхаш деш ба. Цу районегеттара дукха коача доагам да, аьнна, хеталуш да.

Сурта тIа: Ордос яхача дукъах сейсмически разведка еш боахк.

Ли Фэна сурт агенство Синьхуа.

Ирана доазол дехьарча гIулакхий министра заявлени

ТЕГЕРАН. (ТАСС). 17-ча августа пресс конференце ше заявлени еш, Ирана доазол дехьара гIулакхаш леладеча министра Хекмата къамаьл дир Иранаи Советски Союзаи юкъера гIулакхаш дувцаш.

«Далла оохастам ба, — аьлар министро, — лоалахарча мехкаца, Советски Союзаца дика а чIоагIа а гIулакхаш вай долча. Укх тIеххьарча хана тхона цхьаькха а хIама холац тха оагIорахьара тха ала хIама долаш. Тхо тешаш да, технически гIирсаш хьалдарна, доазонцарча хиха пайда эцарна соглашенеш ярца а хIаьта иштта юрта боахам шерларна а растенешта зенаш деча хIамашца къовсам лелаберна дола гIулакхаш леладарца Советски Союза хьалхле пелаераша дика раьза болаш из болх лелабайташ хиларца Сийлахь-йоккхача Советски Союза Илмани техникани карагIдаьнначох пайда эца тха йиш хиларах. Доазон гIулакха а транзита а, кхыча дешашта вайна юкъе я соглашени меджелиса чIоагIъергъя. Цо тешал ду, халкъан викалаш кепа йоазув, общественность Ирана шиг сийлахьвоккхача, чIоагIача лоалахочун, дика гIулакхаш леладеш раьза хилар».

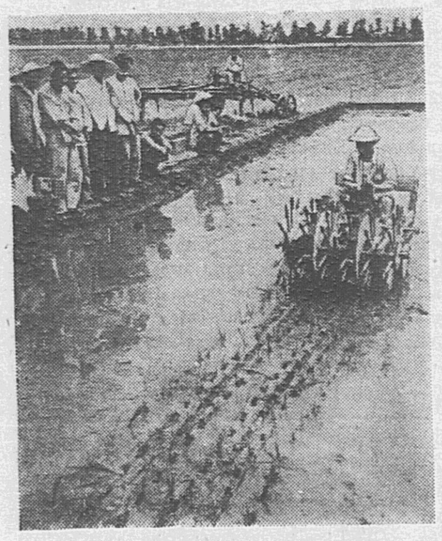

Китайски Халкъа Республике доккхий хIамаш ду юрта боахаман балхашта юкъе керда техника йоалаяра даькъе. Мехка чухь дуга дувш йолча районашка чIоагIа лоархIаш я дуга дIадувш йола керда машинаш. Дуга листагIа дIаде баларца хетта чIоагIа лоархIам болаш да цу машинашца болх белга.

Сурта тIа: юртбоахаман машиний Пекински исследовательски институте Дай Мао-яна дагалаьца яьча дуга дIадувча дахчан машино болх мишта бу хьожаш боахк.

Агентство Синьхуа.
Чжан Цзя-хуа сурт.

Американски ракетех сенатора Джонсона яхар

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Юнайтед Пресс интернейшнл» яхача агентствас Вашингтонера беча хоамах сенатерча демократий лидеро а космически гIулакхашта йолча сенатски комиссен председатело а Линдон Джонсона аьннад, Беттага яхийта хьалхара американски ракета аккхар чIоарIа духьале я ВIашагIкхийттача Штатий дикагIа йола ракеташ Советски Союза ракеташка диллача «шоллагIча сорта» ракеташ хилар.

ХIанзолца хьайолча хана тоххамаш даьча дикача ракеташта а топламаш доацаш США хилар белгалдеш Джонсона аьлар: «Из Американа чIоагIа духьале хилар. Тха дикагIа дар шоллагIча сортах да, нагахьа болх ай ца бой, состязане юкъе дакъа лоацаш а хургдац тхо».

Германски Демократически Республикера къахьегамхой хоадам боллаш духьал ба, малхбузен-германски арми атомни герзаца кийчъярна а, Iарбий Малхбоале дахача халкъашта империалистаца баьча чугIортама а.

Сурта тIа: демократически Германен Национальни фронта моттигерча комитета хьалхленца доладенна кулгаш яздайтилга дIахьош да Ронсдорфе. Культуран ЦIенна хьалхашка дIаоттаяь латтача атомни бомба йоккхача макетах дIатIалетаю городерча наха язъяь яьнна бюллетенаш.

Штурма сурт.
Центральбилд.

Болхлоша безаме тIаийцар поэташ

Укх деношка геттара дукха болхлой бар Грозненски химически завода Культуран ЦIагIа вIашагIкхийтта. Нохч-ГIалгIай поэташ шоай болча боагIа, аьнна, вIашагIкхийтбар болхлой. ГIалгIай писатель-драматург волча Базоркин Идриса болхлошта дIабовзийтар дукха а нохчийн гIалгIайн поэташ.

Нохчий а, гIалгIай а, эрсий а меттала шоай произведенеш йийшар болхлошта Мамакаев Махьмада, Яндиев Джажалдина, Музаев Нурдина, Ахмадова Раисас, Осмиев Хьамзата, Труновс, Нохч-ГIалгIай къонача писателий семинар чакхйоаккхаш вай республике хиннача РСФСР писателий оргкомитета представителе — берашта яздеш волча поэта Ладонщиковс, иштта кхыбараша а.

Геттара безаме шоай поэташ тIа а йийца царга ладугIаш хиннача болхлоша кхайкадир, поэташ кастката шоаш болча ухилга а, цар шоай произведеннеш болхлошта еший а шоашта чIоагIа хьаштхилар.

ГРОЗНЕ ХЬАЙИЙЛА КЕРДА УНИВЕРМАГ

Укх деношка НГIАССР-а столице, Грозне, 11-ча августа цIерахча улицах, кхозза вIаштIара даьча доккхача цIеношка хьайийлай керда Универмаг.

Къилбаседе Кавказерча областной центрашка а автономни республикай столицашка а йолча универмагел йоккхагIа я из увинермаг.

Кердача Универмаге болх беш 130 продавец ва. Царех 15 нохчийн гIалгIайн къамах ва, хIаьта царна юкъе кхо кхалсаг а я. Универмага йоккхача барттайнача коллектива юкъе ба эрсий, украинцаш, нохчий, гIалгIай, татараш, армянаш, жугатий, полякаш кхыбараш.

Цу коллективаца ва 16 шера болх баь «Советски торговлен отличник» яха значок лелаю, Бородаев И. Ф., 27 шера болх баь, «Советски торговлен отличник» яха значек лелаю Карлина О. В., къаьна продавец Сумманов, иштта кхыбараш.

Iалаьмате дика витринаш, оборудовани, эшаш мел йола тайп-тайпара помещенеш я универмага. КIалхара товараш хьалтIадоахаш ихенахьа соцаш дола ши лифта, товараш отделашка дIаккхухьаш вордингаш, тайп-тайпара информацеши объявленеши дIаеша радиоузел станци, дикоративни, сахьаташ тоадеш, кIада тега машенаши кассови аппараташи, баракъашта аьнк етташ, дал барзкъаш хьа а даьста юха тоадеш мастерскеш, кIадаех барзкъаш хьа доахаш моттиг, фотографи, столови, красный уголок, иштта кхыйола помещенеш я универмаго.

Товараш дукхача секцешкеи отделашкеи къаьст-къаьстта, шоай группех дийкъа да. Масала: берийн боккхийчари тIеханахьа дувха барзкъаш къаьст-къаьста да. Иштта кхы дукхха товарий тайнаш а да шоай секцешка.

Увивермаге дукхагIа дола товараш, тIа кизга а доацаш йолча витринаш чу дада. хIаьта тIадувха барзкъаш, нах дIатIа а баха хьежаргболаш, мIарех хьалъахка дада. Шо-шоай группашта дийкъа а дийкъа хьалъэхка дада тайп-тайпара кIадаш. Иштта. дика гурдолча бесса нийсдаро дадача товарашта юкъера шийна деза товар атта хьалаха йиш хулийт универмаге чуухарий.

ХIара секце болх беш мел вола продавец, шиъ вале а кхы дкхагIа бале а, цхьатарра шоай секцерча товарех жоп дала дезаш ба.

Бетта 14 миллиони денна 518 эзари сом я универмага товарооборота план. Ше болх бола баьча шин дийнахьа цхьа миллиони кхо бIаьи кхоавзткъеи эзар сома мах баьб универмаго, планал совца 324 эзар сома а беш.

Кердача цIеношка дIача яхалехьа а дика болх беш хиннай Грознера универмаг. 1958 шера РСФСР-а торговлен Министерствогара хьалхарча квартале хьалхара преми, хIаьта шоллагIча квартале шоллагIа преми ийцай цун коллективо.

Уввивермага хьакъехьа шийца къамаьл дича. 25 шера торговлен болх баьча нов. Маистренко Петр Георгиевича дийцар:

«1948 шера денз хьалхле лелаеш хьайоагIа тха универмага. Укх шера оаха-социалистически яхь лаьцаяр Роостоверчеи Махач-Калаарчеи универмагашца. 1958-ча хьалхарча ах шера тхо царел котдаьннад. ДIахо а товарашта специализаци е а лаьрхIа да тхо».

Теша мегаргва универмага йоккхача а барттайнача коллективо шийна хьалхашка латта декхараш сийленца кхоачащдерхиларах.

ГАЛАЕВ ХЬАСАН.

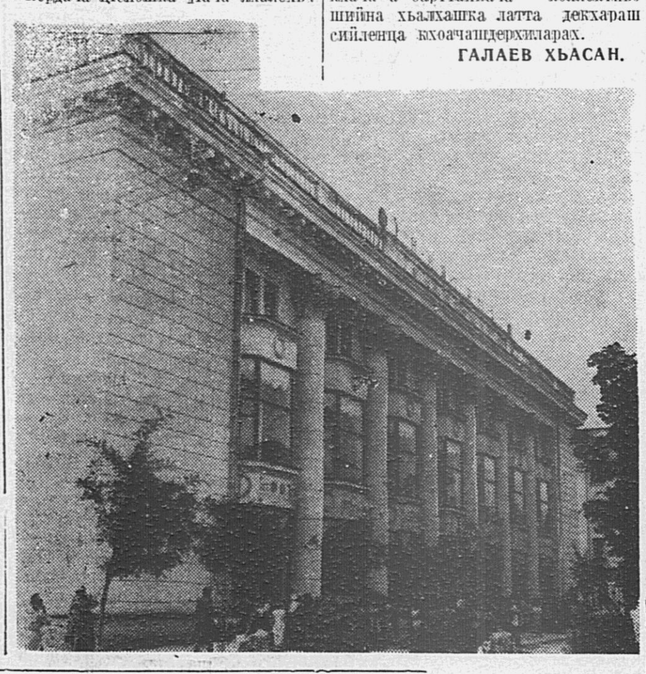

Цо наьха унахцIено лораю

Бийсан ха яхача хана Ленински районерча «Аргунски» яхача совхозерча фельдшера Борис Иванович Иванова квартире сиха, удан варах кIаьдвенна доккха са а доахаш, хьачувалар Мухтаров СаIийт.

Бийсан ха яхача хана ше варах бехказа а воалаш, шиг гIулакх дIадийцар СаIийта. Из венавар апиндицитах 3-гIа приступ хиннача центральни усадьберча къонача болхлочоа Арсемиков Iабдулина лор вига.

Борис Иванович кхы сов дола кхамаьл ца деш, шиг хIамаш хьа а ийца, дукха ха ялалехьа унахо волча кхаьчар.

Лазар кIаьддеш йола молхаш а молаяь, ше юхе а волаш больнице вигар цо унахо. Больнице Iалаьмате сиха йоккха операци а яь, тоавелар къона болхло.

Доккха баркал аьлар Арсемиков Iабдулий даьша кIаьд ца луш унахой йоакхо еча фельдшера н. Иванов Борис Ивановича.

Iабдулий даьша хьалхара аьннадац Борис Ивановича баркал. Цу юрта мел бахарашта дукха веза фельдшер. Бийса яха хиларах, догIа делхаш хиларах цхьаькха моттиг яц из вийхача дIа ца водаш.

Дика бу фельдшера юрта бахача наха юкъе кхетама болх. Бетта шозза чакхвоал из хIара цIагIа чуотташ, цамогаш нах бий хьожаш, тайп-тайпарча медицински темаех наха хьехам беш.

Ерригача совхозерча коллективо сий деш, лоархIаш, везаш ва фельдшер Борис Иванович Иванов.

Ю. БАЗГИЕВ

Тикан болх лертIа лелац

Наьсарен района «Октября 40 шу» яхача совхоза центральни усадьберча тикан болх лертIа лелац. Тика чу долаш дола товараш массанега а дIакхачац. Дукха ха йоацаш цу тикаь тIа гIаьленаш эца со вахча, сога гIаьленаш яц а аьнна со цучу латташехьа сол тIехьагIа хьачувенача сагага гIаьленаш ехкар продавеца. Сога, гIаьленаш яц хIана яхар Iа, аьнна шийга хаттар дича продавеца жоп делар — «Са маьра доттагIа ва из, цунна ца елча ялац со», — аьнна.

Нагахьа санна кхыметтел гIаьленаш а бовзаш болчарга мара ца йохке кхыдола товараш мишта доххка хургда хьох укхаза, аьнна дага ца дехача валац.

ДУДАРОВ Висангири.

Пионерий концерташ

«Красный молот» яхача завода саде Iурра денз сарралца хозаш хул сакъердаме берий гIараш. Города типах йола пионерски лагерь я укхаза. Цу лагере дIахьу шоай каникулаш завода болхлойн гIулакхерча наьхеи бераша.

Сакъердаме дIахьу бераша из хьВIашагIъелла я берий художественни самодеятельноста колелктив. Бераша боккхача безамца Iомаду иллеш, хатхараш, художественни дешарца кхетам лаккбу.

Художественни самодеятельностан коллективо йоккха сакъердаме концерта программа кийчъяьй Ленински комсомола 40 шу дузача ден сийна.

ХIанз, делкъийта салоIача хана, бераша завода цехашка концерташ уттаду болхлошта.

Укх деношка цар концерт оттадир 1-ча цехе. Цу концертага хьажа 1-ча цехера баьхка ца Iеш, кхыча цехашкара а баьхкар болхлой.

Хьалхара программан номер—музыкально - вокальнии литературнии монтаж «Хьалха гIа баха Ленински комсомол!» Йоккха говзал йолаш чакхъяьккхар цар из номер.

Цул тIехьагIа Усачева Таняс, «Мора чопилг» яха илли даьккхар, Атарова Тамараси Гамаева Валяси «Зонтикаца ду халхар» яха халхар дир, Прищенко Женяс лаккача говзалца дир «эрсий халхар».

Иштта дика чакхъяьхар шоай немераш Чирков Витяси, Еременко Валяси, Николи Зинаси, Мужурьянц Сашаси, Калустов Генаси.

ЧоагIа раьза хилар болхлой берий концерта. ХIара цар выступленена чIоаггIа тIоараш тохар цар.

№№ 2, 5, 4 йолча цехашка а уттадаьд бераша шоай концерт. Укхаза а боккхача безамца чакхдийлар из.

Производствона юкъе дукха йоалаяьй рационализаторски предложенеш

ЧIоагIа сийдеш лоархIаш ба Грознерча мехкдаьтта чакхдоахача заводера рационализатораш. Шерагара шу мел доал совбувлаш латт уж заводе. Цар производственна юкъе йоалаяьй рационализаторски предложенеш.

Къаьстта дукхагIа хила йолаелар уж 1957-ча шера Свердловчаношна рационализаци 'совъяккха, аьнна кхайкарал даьчул тIехьагIа.

1945 шера заводе 67 рационализатор мара вацар, цар еннача 27 рационализаторски предложенех 887 эзар сом пайда баьннаб, 1952 шера 315 рационализатор хиннав цига, цар еннай 500 предложени. Царех 468 производственна юкъе йоалаяьй. 1953 шерара 1957-ча шерага кхаччалца завода балха юкъе йоалаяьй арахеца продукци совгIа йоаккхаш, мехкдаьтта Io ца ухийташ кходергдола 152, пар кхобергбола 161, къахьегама овсарал совйоаккхаргIйола 492 рационализаторски предложени.

Духхьала дIадахача шера еннача предложенеша завсда миллион сом гаргга пайда белар. Уж бахьан долаш заводо дукхха продукци кхояьй.

Кхы а доккхагIа толамаш даьхад рационализатораша укх шера. ДIабахача ворхI бетта цар еннача кердача 400 предложенех 340 предложень пайда эцаш я. Паччахьалкхена 689 эзар сом пайда беннаб цар.

Дукхха ха йоацаш чакхъяьлар заводе рационализатораш юкъе кхайкаьяь хиннна конкурс. ДукхагIа рационализатораш хиларца белгалъяьлар № 2 йолча цеха коллектив.

№ 12 йолча установкан рационализаци яр бахьан долаш хIара дийнахьа арахеца продукци 600 тонн дукхагIа хиннай. Цу установко шера 86 эзар сом кходергда. ХIаьта № 9 йолча установкана рационализаци ярах кходаьд массехк эзар сом.

Инженерно - технически болхлоша кхыча болхлошца цхьана къахьегар бахьан долаш вIаштIехьадаьннад бензин а, лигроин а, феттен а, мазут а чулеладу турбаш массайолча хана шийла лоаттае, коленажкара давлени лаккъе, мехкдаьттан продукци кхое. Новкъоста Зерениковс елар установкан циркуляци эргайоаккхаргIйола предложени. Цу гIулакхо установкан режим тоайир, установка ца йохаш болх беш я.

М. ЦУРОВ.

Технически говзал болхлошта йовзийт вагоно

Орджоникидзевски магистрала тIа машин-наькъа болхлошта юкъе дика сий долаш я технически пропагандан вагон. Наькъа масса а йолча отделенешка ух из, хан-ханнахьа полевой станцешка хул. Укх шера вагон хиннай Кизлярскии, Махачкалинскии, Грозненскии отделеней болхлой болча.

Шу доладелча денз эзараш транспортникаша ладийгIад транспорта тIарча хIанзарча техникаш, тайптайпарча балхий кердача методех лаьца йийшача лекцешка, беседашка. Машин-наькъа болхлошта юкъе дика довзаш да ер тайпа технически фильмаш: «Кхераме рельс», «Поездашта тIехдика никъ», «Локомотивай ремонт», «Лоралуш хила», иштта кхыдараш.

С. ВОРОНИН.

ДикагIча опыта школаш

Наькъа техникан ЦIагIа дикагIа йола балха опыташ вIаши ювцаш массехк заняти-школа хиннай.

Машин-наькъа Грозненски узле шиъ хиннай уж тайпа заняти. Вагонни участка токара нов. Городовс йийцар чархашта (колесни парашта) ремонт яра ший опыт, локомотивни депо печнико нов. Шашковс йийцар паровозий кирпишкий сводаш йоттарах лаьца ший балха опыт.

Прохладне а хиннай иштта вIашагIъелла дикагIча опыта школа. Цига локомотивни депо бригадира нов. Сериковс турбогенератораштта ремонт ярах лаьца ший болх ювзийтар наха. Иштта, Махачкала сортировочная яхача а чакхъяннай дикагIа йола балха опыташ ювцаш школа.

Лаьтташ оахаш боахк

Надтеречни» совхоза 2-гIа отделени ялат чуийца яьннай. ХIанз дукха ха йоацца кIа хиннача метте, бIаргагу керда аьха Iаьржа лаьтташ. Гурахьа ялат дIаде лаьтта оахаш боахкача механизатораша н.н. А. Весаитовси Я. Шихаровси хIара дийнахьа шоай балха нормаш 150—160 процент кхоачашъю.

Цу отделене укх шера гурахьа дIаде дезаш да 2850 гектар гурахьа дIадув ялат.

Ерригa бригадаш шоайла социалистически яхье а этта дика толамаш доахаш йоахк. Дени-буси пахаддаш болх бу 10 тракторо.

Механизаторашта юкъе дика болх барца белгалбаьннаб трактористаш н.н. Висхан Докаеви Саид-Ахьмад Шихарови. Цар хIаране тIехкхоачашъю шоай балха заданеш.

Иштта дика лел цу отделене гурахьа дIадув кIа цIендара гIулакх а. Цар кIа цIенду «ВИМ» яхача 2-н машинаца. Шин сменах болх бу цига. Юкъера лаьрхIача хIара денна 36 тонн кIа цIенду.

Къаьстта дика болх барца белгалбаьннаб ялат цIендеш бола кхалнах: южарий Мамакаева Кабийн Кайпеи, Ахметханова Хадишат, Шагаипова АсмаI. Цар дийнахьа йола нормаш 130—140 процент кхоачашъю.

Йиъ трактор йоал отделене чIегIаш дIайоахаш, лаьтта цIендеш. ХIанзалехьа 2000 совгIа гектар лаьтта цIендаьд цар.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дизарга дикача балха хьоккхамашца баха гIерташ къахьег механизатораша.

В. ЕВЧЕНКО.

Саясановцаша дIадоладаь дика гIулакх

Шоай боахамаш шердара перспективни планаш оттаеш, Орджоникидзе цIерахча юртбоахама артела, «Путь к коммунизму» а Ленина а Шерипова а цIерахча колхозий колхозхоша, иштта кхычар а лаьрхIа да цIен тIаолла кирпишк хьаю шоай заводаш хьаъьелга. Собранешка къамаьлаш деш цар дийцар, Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттаярна паччахьалкхенo цхьаькха хIама кхо ца делга. ЦIеношш дечарна ахчан ссудаш а гIирсаш хьалду материалаш а тел. Цхьабакъда, вайна хов уж материалаш кхы дола хIамашн коммунизман доккхий гIирсаш хьалдарна кхы а чIоагIагIа эшаш хилар, цудухьа цIеношш хьалдарна, культуранвахара гIирсаш, доахан чудоахкаду моттигаш хьалъярна мехка чура хIамаш а гIирсаш хьалду материалаш а лохаш болх бергба вай.

Дош дисса ца дусаш хилар. Районна колхозашка хьалъяьй цIен тIаюлла кирпишк ю 8 завод. Цар продукци боахамчухь шерра пайда эцаш я. Нах бахача цIеношта, культурни-вахара моттигашта яха ца Iеш, шерра яржаш йоагIача доаханна еча моттигашта а дIайода цар продукци.

Орджоникидзе цIерахча, «Путь к коммунизму» яхача, Ленина, Асламбека Шерипова цIерахча колхозий заводаша хьалхара 20 эзар кирпишк яьй, ахча ца доадеш. Уж дика а я.

Гараж, оалхазараш леладу моттиг, склад, шоай заводо хьаяь кирпишк тIайилла хьалъяьй Ленина цIерахча колхозо.

ЛархIа дезаш да, Саясановски районна колхозхоша дIадоладаь из, гIулакх вай республикан ерригача колхозаша хьаллоацаргIхилар.

С. МИЗАЕВ,
ССКП Саясановски райкома секретарь.

ЛОРИЙ ХЬЕХАМ

Къайга кIигаш

Къайга кIигаш (Ветряная оспа) берашта хула вIашкара дувла лазар да, ший хьдда йIовхал йолаш дIадода из лазар. Из лазар хилча дегIа цIюка тIа хьер тох. Къайга кIигаш хьоадер ший къаьсттача хьисапера фильтрующи вирус я, цамогаш волчун дегIа тIа хулаш долча хьераца а цун села юкъе а хул уж, из вирус цамогаш долча бера цIеца ший хьдда боарам болаш дел. Вирус арахьа хилча кIезига яхаш а атта леш хIама я, йокъаелча а маьлха зIанараш духхьал тIакхийттача а ла из.

Хьани мичареи доаржаду лазар? Из доаржадер цамогаш вола саг ва. Къайга кIигаш дикка чIоагIа даьржа лазар да, керттерча даькъе кагийча берашта кхет из. Цкъазза, геттара кIезигача кагийча наха хул из лазар, хIаьта боаккхийча наха вIалла а хилац.

Лазар вIашкарадувл цамогаш волчох дIаветтаваларца, хIаьта лазар долалуча хана феца а, цамогаш волчо кхайкавеш, са доахаш фо бIехдарца.

Эггара дукхагIа вIашкарадувлаш, кхераме а из лазар дола ха я лазар юхьхьанца дIакхийтта ха. Цхьан квартире дахаш дола деррига бераш, цхьан йийча наIараш а йолаш уж даде кIигий лазар кхийтта хургба, нагахьа цу йийча е общежите цхьа саг цамогаш хиннавале. Цудухьа бераш дукха вIашагIкхийттача моттигий уйла е еза. Яслешка е берий бешамашка цхьа бер цамогаш хилча, карантин оттае еза. Цамогаш дола бер, лазар вIашкара даларна кхераме да цун кIомарг Iодожжалца. Лазар гуча ца доалаш йола ха я, из дIакхийттача денз гучадаллалца йола ха, 11 денгара 23 денга кхаччалца, юкъера лаьрхIача 15—17 ди доакх цо. Лазар долалу кIезиг-дукха бера хоалуш лазар долаш, цул тIехьагIа йIовхал айлу 38—38,5 градусага кхаччалца, цул тIехьагIа дерритача дегIа тIа цIе бесса кIаьдаш тIадоал. 3—4 сахьат даьча уж кIаьдаш хиннача метте селах дизе а долаш зIамита аьхкаргаш хул. Царех цхьадараш юкъера чутеIе хул, из тара да натуральни кIигашта. Хинна аьхкаргаш шоллагIча дийнахьа лелх дукхагIа долча даькъе, е цамогаш волчо мIара хьекхе йохаю, цар метте кIомарг а дул. Керда техача кIигашца, цамогаш волчун цIюка тIа дика бIарга гу, лийлха аьхкаргаш докъаденна цIокеи. Цу тайпара долча цIокан сурт тара да къайга кIигашта.

Юха а цхьацца хана группашца тIатох уж 6—7 дийнахьа, хIаьта из ха дIайоалаш йIовхал йож. Бата а къамаргашка а бIарга ногIарашта юхе а цхьадола кIигаш даьча аьхкаргаш лийлха шозалагIа а лазар хьоадеш хул. Лазар лертIа дIадодаш хилча, цIюка Iодожжалца, 20 дийнахьа хул из.

Къайга кIигаш дукхагIа долча даькъе ший тайпара лазар долаш зе ца деш дIадода, цунах бераш лаьа лац. Кагийча берашта къаьстта дуача хIаманна кхоачамбоацаш гIийлачарна, къайга кIигаш хала чакхдоал. КIигаш шод йолча метте цIюка тIа а чIоагIа даьнна йIовхал лаьхайолаш а шодаш дукха Iоухаш а хул лазар.

Цюка тIора кIигаш Iа йиш я дестам а долаш Iовш лазар даьржача, лазар цIийх кхийтта хилча. Лазар чIоагIа хала долаш хул, керттерча даькъе 2 шерагара 6 шерага кхаччалца ха йолча тIийлача берашта, укх формех хила йиш я лазар.

№ 1 йолча яссача формах — тIатеха хьер сел йолаш цIий увш хул, даьсса аьхкаргаш лийлхача уж докъалуча хана цIий доаллаш хул, цар иштта долаш диъ кIира гаргга ха йоаккх. Из форма чIоагIа тара хул кхьча кIиташта, цунах цун диагноз бакъахьа оттае къажа веза.

№ 2 йола Булезни форма — кIайга кIигаш хилча доккхий аьхкаргаш долаш хул.

№ 3 — Гангренозни форма — цхьадола аьхкаргаш доккхий а хиле сел а цIий а увш хьалдузаш а, царна гонахьа цIока цIийлуш а хул, цул тIехьагIа аьхкаргаш лелх, царна метте нодкъараш йолаш кховра дул, дукхача хана ца ерзаш човнаш а хулаш, цох цIийна заражени хул.

№ 4 — цIий доаллаш йола форма — къайга кIигий аьхкаргаш цIий доаллаш хилча, уж доацача моттиге а цIока кIал цIий Iай хул.

Къайга кIигаш дола бераш дукхагIа долча даькъе, халача формах долчаргара дIайийккхача больнице ца дугаш цIагIа дут лазарах уж дерзалца. КIигашта хьокх метилинови лила 1,5 процент спирт теха раствор, нагахьа санна дегI кIомлуш саотдеш хилча 5 процент спирт теха ментол хьокх.

КIигаш даьнна бер цIагIа хилча из халанза долча кхыча берех лораде деза. Цамогаш долча берах деттаденнача бера сурхашта духьалара сыворотка техча, цо лазар юхатох.

Лор М. С. БЕЙМУРЗАЕВ.

Редактора зам.
ДЖ. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIераха кинотеатр. Йоккха зал — **«Велосипедиста валар».** Долалу 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — **«Велосипедиста валар».** Долалу 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 2 — **«Вокха дунен тIара хьавена мар».** Долалу 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

ЗIамига зал № 3 — **«Бийсанара патруль».** Долалу 9.15, 11.15, 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15.

Кинотеатр Родина

Iанара зал. Берий сеансаш, **«Лараш юс».** Долалу 7.30, 9.15.

«Велосипедиста валар». Долалу 11, 1, 3, 5, 7, 9.

Ахкан зал. «Мистер Икс». Долалу 7.30, 9.15.

Нохч-ГIалгIай республикански Музыкальни училище

1958—59 дешара шера кхы а деша нах хьаэц фортепьянон отделене.

Заявленеш дIаэц 22-ча августе денз. Деша чуэцара испытанеш 26-ча августе йолалу.

Училищен адрес: Грозный Береговой пер. № 2

ДИРЕКЦИ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-41-23, зам. редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ02545. Типография им 11 августа 1918 года. проспект Революции 30/3. Заказ № 5172.